

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 6

XIV aastakäik

1938

Tellimise hind postiga:

aastas . . .	150 senti
6 kuu peale .	75 "
1 " " .	15 "
Välismaale aastas	200 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Toompuiestee
17-a, k. 13. Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.
Üksiknumber 15 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk.	kr. 50.—
1/2 "	" 25.—
1/4—12.50 ja 1/8 lhk. "	7.25
Teksti ees — 50% kallim.	

Uni rooli taga

Grünwaldi, Soskini, Heldi j. t. järgi A. K.

Tänapäeva rohkearvuliste motoriseeritud liiklemisvahendite igapäevaste katastroofide, avariide ja raskete inimohvrite taustal on kõikjal käimas intensiivne uurimistöö nende algpõhjuste ja eeltingimuste selgitamise suunas.

Rohkearvuliste eksperimentaalsete psühholoogiliste ja kutsetöö tervishoiu instituutide jõupingutuste abil on siin mõndki asjaolu suudetud valgustada, mil katastroofi eel- või kaasfaktorina on võrratu suur saatuslik mõju. Teisel poolt on nende saatuslike faktorite teadmine ja avastamine võimaldanud eelpoolnimetatud asutusile esitada rea esmajärgulisi juhtnööre ja korraldusi avariide võimalikuks vältimiseks.

Nõukogude eriteadlased Malžinsky, Srednev j. t. kirjutavad oma teoses „Võitluses avariidega moto-mehhaniseeritud väeosades“: „Moto-mehhaniseeritud väeosades ilmsiks tulnud avariide põhjuste analüüs ja täpsem kaalumine tõendab peagu igal juhutamil, et avarii põhjused ei seisnud masinas endas kui niisuguses, vaid nende juhtide ebaõiges käitumises ja töös. Lõpptulemusena jõuavad autorid pealtnäha paradoksaalsele tulemusele: „Pole halbu masinaid, küll on aga halbu masinate juhte!“ „Nende nõukogude eriteadlaste vaatluste järgi motorisee-

ritud liiklemisvahendite avariide põhjuseks on 1) juhtide mitte küllaldane väljaõppe, 2) halb töö distsipliin ja 3) halb poliitiline kasvatus (vastutustunde puudumine ühiskonna vastu). Käsilähes eespool nimetatud kolme põhimomendi vastu võitlemise tööga tuleb suurt tähelepanu pöörda iga katastroofi puhul süüdlase-masinajuhi käitumise psühholoogilisele uurimisele ja tema sotsiaalsele elu- ja töötingimusele. Kõik ilmuvad negatiivsed nähtused tuleb kogu jõupingutusega eemaldada.

Üheks raskeimaks momendiks, mis järjekindlalt kas suurema või väiksema ulatusega avarii alati välja kutsub, on uni rooli taga.

Nii ajakirjanduses kui ka paljude kaaskodanike mälestusis leidub küllaldaselt juhtumeid, kus masinajuht kogu aeg täiesti normaalselt masinat juhtides korruga kaotas juhtimisvõime, masin, mis kogu aeg liikus korrapäraselt, hakkas liikuma edasi ebakindlalt, sik-sakiliselt, olgugi et masin ise oli täiesti korras ja ta juht ei olnud joo- nud ega ka üliväsinud, ja korratu liikumine ei lakanud enne lõplikku kraaviminekut.

Hiljuti sai maailma kiirusrekordi purustamise katsel surma inglane

Erich Fernihough. Kihutades 270-km kiirusega mootorrattal lendas ratas äkitselt selgitamatul põhjusil teelt kõrvale, tekkis katastroof, mis lõppes surmaga. Vägagi võimalik, et Erich Fernihough momendil, kui ratas muutis ootamata suunda, magas.

Solingo oma artiklis „Surmauni rooli taga“ kirjeldab omal ajal laialt tuntud inglise spordimehe Freddy Archeri surmajuhtumit. Viimane juhtis oma masinat täiesti normaalselt, kuid korraga hakkas masin sikk-sakiliselt hüplema ja tormas kogu jõuga teeäärsest kraavist üle, paiskudes vastu telefoniposti. Õnnetuskohale kutsutud arstid jõudsid üksmeelsele veendumusele, et Freddy Archer katastroofimomendil oli uinunud.

Saksa õpetlane Grünwald ajakirjas „Kraftzug in Wirtschaft und Heere“ nr. 3 — 1933 a. valgustab juhtumit, kus veoauto laial teel, väljaspool linna piiri keskpäevapäikesest valgustatud ümbruses teisele otsa ajas. Pealtnägijate jutu järgi hoidis süüdlane masinajuht rooli täiesti normaalselt, vaadates miisama normaalses seisangus oma ette teele, kuid hoolimata sellest magas ta tõeliselt kokkupõrkekemomendil. Rida teisi autoreid, nagu Held, Ssagubin j. t., on ka märkinud oma uurimistöis, et paljudes avariides on masinajuhid suikunud, olgugi et nende silmad olid avatud! Seega — uni avasilm! Eriti teravil raputusil teekonarusil nad nagu ärkasid unest, kuid ei võinud ütelda, mis toimus masinaraputuse eel olnud sekundite vältel.

Enamalt jaolt ilmnevad unnesuikumise hood vahepeatusjaamades, siis lõppjaamades ja sõidul mööda tasast ja vaikset teed.

Samuti võib uinumise hooge tähele panna traktoristide ja lendurite juures. Rooli taga suikumise seletuseks on esitatud õpeplaste-eriteadlaste poolt terve rida mitmesuguseid oletusi.

Näiteks arvab Kaplinsky oma artiklis „Anfälle von kurzweiligen Einschlafen bei Transport-führern“, Ztschr. f. d. ges. Neur. u. Psych., Bd. 147, 1933. a., et uni rooli taga tuleb viia masinajuhtide abortiivse narkolepsia arvele. Narkolepsia all mõeldakse psühholoo-

gias ootamatult saabuval unise oleku hooge.

Käesoleval juhul pole see mitte harilik unine olek, vaid äpardunud magamine, mis sageli on haiglase iseloomuga.

Teine nõukogude eriteadlane, S. Ssagubin, oma artiklis „Autojuhtide närvi-hingeliste sfääride karakteristik“ toetab Kaplinsky poolt esitatud hüpoteesi. Selle juures kirjeldab ta alatise unevaeva all kannatavat autojuhti: „Igal vähimalgi võimalusel, igas mõeldavas poosis nad uinuvad momentaanselt ja magavad kaua. Töövabadel päevadel võivad nad magada päevad läbi. Tööl viibides võivad nad lühimatelgi peatustel momentaanselt uinuda ja vaid vältav konduktori vile või publiku rahulolematuse müra kabiini seinaga taga suudab neid tuua teadvusele.“

L. Soskin kirjutab artiklis „Uni rooli taga, uni avarii põhjus“, V. S. D. nr. 3 — 1934. a.: „Võib olla, et mõnikord on tegemist narkolepsiaga, missugune asjaolu sunnib meid erilise tähelepanuga asuma juhtide kaadri rekruuteerimisel ja väljaõppel selle haigustuse vormi juure, kuid teiselt poolt ei tohi silmist lasta ka teist olulist osa, nimelt juhi kutsetöö eriomadusi ja tingimusi.“

Masinajuhi kutsetöö eriomaduseks on pidev närvide pinged.

Masinajuht peab alatiselt vastu võtma kiiresti vahelduvaid nägemise ja kuulmise muljete komplekse. Need muljed peab ta vastu võtma oma teadvuses nende vahetumas järjekorras, need ümber töötama peaju tsentrumites, kaaluma nende väärtust ja, välja valinud nende seast vajalised, ehitama nende peale tulevikus võimalikud ja paratamata vajalised situatsioonid, mis väljendub teatud töö ja tegevuse sooritamises.

Algav juht suhtub äärmise tähelepanuga ja piimliku täpsusega oma masina igasugusele seisanguile ja sõidetauale teele. Et oma masinat liikumisreeglite kohaselt juhtida, peab algaja masinajuht tegema pidevalt teatud ajude pingutusi, kuni ta harjumuse tõttu kohaneb oma töö iseloomuga.

Masina juhtimise võtted kui niisu-

gused on iseendast võrdlemisi lihtsad. Juhtimise enese füüsilised pingutused muutuvad ühtede ja samade liigutuste korduvuse tõttu minimaalseks, mille tõttu töö mehhaniseerub täieliselt.

Kogenud masinajuht loob endale teatud olukordade tüüpide kompleksi, millest tal on kriitilistel juhtumitel kerge valida üht või teist vastavat käitumist, teiste sõnadega, ta loob endale teatud reaktsioonide standardi, mis võimaldabki kogenud juhile vältida igapäevases elus arvurikkaid avariide esinemise võimalusi.

Kogenud juht tunneb end seda ise-

teadvamana, mida suuremal määral ta suudab oma mõtteid masina juhtimisel juhtida kõrvale, s. o. kõnelda, mõelda asjadest, millel pole midagi ühist sooritatava kutsetöoga.

Töös kogenemine, harjumine, on igas tööprotsessis paratamatu ja ka kasulik tagajärg. Ilma selleta poleks üldse võimalik pikemaajaline ja pingutusi nõudev töö.

Kuid samal ajal ei tohi silmast lasta ja maha salata ka harjumise negatiivseid osi — tähelepanu ja ettevaatuse vägagi tuntavat langust. Viimased ongi avariide algpõhjusteks.

Haigekassade päevaküsimusi

Ettekanne 9. ja 10. aprillil peetud Haigekassade Liidu kongressil

Karl Lukk, E. H. Liidu esimees

Sotsiaalministeerium saatis 21. jaanuaril 1938. a. nr. 311 all ringkirja haigekassadele tagavarakapitali summade kulutamise pärast.

Ringkiri sõnab järgmist:

„Üldine majandusliku olukorra tõus on enesega kaasa toonud ka haigekassade sissetulekute suurenemise, nii et haigekassade majanduslik seisukord on tunduvalt parem kui endistel aastatel. Sellest hoolimata on mitmed haigekassad kasutanud möödunud aastal jooksvate kulude katmiseks suuremal määral tagavarakapitali. Leian, et niisugune talitamine ei ole heaperemehelik. Tagavarakapitali ülesanne on kindlustada tööliste sammete saamist ajal, kui haigekassade majanduslik olukord halveneb kas haiguste erakordse suurenemise, liikmete arvu vähenemise või teistel põhjustel. Mõned kassad talitavad aga vastupidiselt — mida parem majanduslik olukord, seda suurem tagavarakapitali kulutamine.

Juhin tõsiselt haigekassade tähelepanu sellele väärnähtele, mille kõrvaldamine on haiguskindlustuse üldise heaolu seisukohalt väga tähtis. Kui sissetulekud ei kata väljaminekuid, tuleb haigekassa juhatusel astuda aegsasti samme kulude vähendamiseks.“ Järgnevad allkirjad.

Ei ole teada, millest oli tingitud selle ringkirja saatmine. Kas tööpoolest oli olukord säärane, et vajalik oli haigekassade tähelepanu sellele väärnähtele juhtida. Nii palju kui teada, ei ole kulutanud haigekassad möödunud aastal tagavarakapitali summasid nimetamisväärselt.

Võib olla, et mõni üksik haigekassa on uue haiguskindlustusseaduse ootel, mis näeb ette ringkonna haigekassade asutamist, asunud oma tagavarakapitali hävitamisele sellepärast, et kogutud varandust mitte üle anda asutatavale ringkonna haigekassale.

See on kahtlemata vildak seisukoht, millele laskuda ei tohi. Haigekassade varandust tuleb hoida ja seda kulutada otstarbekohaselt, vaatamata sellele, kas neid summasid valitseb mõni väike kolga-

haigekassa või suurem ringkonna-haigekassa. Haigekassade summad peavad minema kassaliikmete abistamiseks ja neid summasid tuleb sinna juhtida, kus selleks vajadus kõige suurem.

Kui aga tagavarakapitali summasid on üle kantud teiste kapitalide, näiteks kinnisvara või raviasutuste kapitali arvele ja seetõttu on tagavarakapital vähenenud, siis ei saa seda lugeda kulutamiseks ega heaperemeheliku oleku puudumiseks.

Kui haigekassa vabade summadega on asutatud raviasutusi või neid paigutatud kinnisvaradesse, siis sel juhul on haigekassad just talitanud heaperemehelikult, pannes haigekassa tagavarakapitali summad teenima seda lisaväärtust, mis muidu oleks läinud eraettevõtja taskusse. Pealegi olime kogenud, et sularaha ei ole kaugeltki stabiilne väärtus.

Eelnimetatud ringkirjaga on nähtavasti tahtud haigekassasid manitseda kokkuhoiule oma jooksvates kuludes. Seepärast vaatleme, missugused on haigekassa kokkuhoiu võimalused. Need oleksid järgmised:

1) haiguseraha normide vähendamine seaduses ettenähtud minimaalsete normide peale;

2) arstiabi piiramine, surudes selle hädavajalisesse raamidesse, näiteks ravi ambulatooriumide kaudu, eriravide keeld, hammaste plombeerimata jätmine jne.;

3) perekonnaliikmete abistamise piiramine või koguni selle lõpetamine;

4) valitsemiskulude vähendamine.

Kõigil eelnimetatud aladel on oma piirid, millest allapoole minna ei saa. Ei ole ka otstarbekohane abistamise norme viia miinimumini, millel on omad negatiivsed tulemused.

Haiguseraha tuleb kassaliikmeile anda suurimate seaduses lubatud normide järgi, kui haigekassa majanduslik kandejõud seda võimaldab. Haiguseraha on kassaliikmele see osa haigekassa poolt antavast abist, mida tema tunneb kõige olulise-

malt. Haiguseraha peab hoidma kassaliikme elustandardi harilikul tasemel ka haiguse ajal.

Ravi tuleb anda õigel ajal ja vajalisel määral. Tuleb haigusele täie jõuga vastu astuda juba haiguse algul. Seepärast tuleb anda abi võimalikult takistusteta.

Perekonnaliikmeile abi andmise liig kitsastesse piirides asetamine pole otstarbekohane juba rahva tervisliku taseme pärast. Kui haigekassa keeldub perekonnaliikmeile ravi andmast, siis tuleb ravikulud kassaliikmel tasuda.

Haigekassade valitsemiskulud on nii minimaalsed, et nende vähendamine pole üldse võimalik. Nende kulude vähendamine võiks sündida ainult asjaajamise korralikkust ohvriks tuues.

Haigekassade peakoosolekul määravad oma abistamismidid kindlaks vastavalt haigekassa kandejõule.

Siinkohal olgu märgitud, et tihti ilmneb volinikkude peakoosolekul suur mõtete lahkumine kahe rühmituse vahel. Ühel pool on volinike enamus, teisel pool — juhatus. Tundub nii, nagu oleksid juhatus ja volikogu kaks vaenulist leeri.

Ühel pool asub haigekassa juhatus, kes on teadlik nendest kohustustest, mis haigekassal on täita seaduse, põhikirja ja peakoosoleku otsuste kohaselt.

Juhatus on teadlik ka haigekassal kasutada olevaist majanduslikest võimalustest. Juhatus püüdeks ja kohustuseks on asju nii korraldada, et kõik haigekassa kohustused oleksid määruste piirides täiel määral täidetud laekuvate summadega ja et ka teatav osa oleks reserveeritud tagavarakapitaliks.

Seega on seletatav juhatusse püüde abistamise norme hoida teatavais majanduslike võimaluste poolt etteдикteeritud piirides. Vastavalt sellele on ka juhatusse ettepanekud tagasihoidlikud.

Teisel pool on volinikekogu, kes tuleb otseselt kassaliikmete hulgas ja kel pole teada haigekassa majanduslikud võimalused. Volinikud tulevad säärase eelarvamusega, et kassaliige on palju maksnud ja vähe või mitte midagi saanud. Sellane arvamus on õige ainult harukordadel, kuid enamasti see on ekslik, kuna abisaaja tihti unustab, mida ta haigekassa arvel on saanud. Tullakse selle eelarvamusega, et haigekassa on põhjatu rikas, seal pole muud kui jagada ainult kahe käega. Seda arvamust kultiveeritakse haiguskindlustusse pahahtlikult suhtuvate ringkondade poolt, kuid tihti ka teadmatuse tõttu, rääkides muinasjutte haigekassade suurtest tagavarakapitalidest.

Kui suured on haigekassal kasutada olevad summad, selle kohta leiame kujukana näite ühe suurema haigekassa aasta-aruandest, milles on märgitud, et iga abiõigusliku peale oli tagavarakas ainult Kr. 2.38. Ja sedagi haigekassat peetakse jõukaks, kuna ta on üks suurimaid.

Kui peakoosolekul juhatus ja volinikud on võidelnud oma võitluse, siis selle tulemuseks on vastavate määruste ja abistamismidide kinnitamine peakoosoleku poolt.

Need normid on juhihiks juhatusel tegevuses, millest tuleb vankumata kinni pidada. Juhatus peabki neist harilikult kinni. Kuid kes neid rikkuma kihub, on peakoosolek ise.

On olnud küllalt juhtumeid, kus peakoosolek ise on rikkunud oma määrusi, tehes erandeid mõnele üksikule kassaliikmele, kel on olnud rohkem küümnarukke oma nõuete läbivõtmiseks ja kaitsjaid

volinike hulgas. On otsustatud need summad välja maksa, mida juhatus välja maksa ei võinud, kuna seda ei võimaldanud peakoosoleku poolt maksmata pandud määrused.

Peakoosolek peaks piirduma ainult selle üle otsustamisega, kas juhatus on määruste järgi käinud või neid rikkunud. Igasugused muud kaalutlused tuleb jätta täiesti kõrvale.

Kas erandite tegemine üksikule kassaliikmele peakoosoleku poolt on otstarbekohane?

Sellele tuleb kahtlemata eitavalt vastata.

Erandite tegemine kasvatab seda mentaliteeti, et nõuda aga energiliselt ja järjekindlalt, küll siis antakse. Ja antaksegi. Selle tagajärjel tekib arvamine, et juhatus püüab jätta rahuldumata kassaliikmete õigustatud nõuded. See kisub alla juhatuse prestiiži.

Linnavolikogude kohta on olemas riigikohtu seletus, mille järgi ei või linnavolikogu teha erandeid, vaid tuleb ka volikogul käia ta enese poolt maksmapandud määruste järgi seni, kui neid pole muudetud.

Haigekassade kohta on aga kinnituskogu asunud seisukohale, et volinike peakoosolek võib alati erandite teha. Ja peakoosolekud seda seisukoha kasutades laskuvad juhatusse ülesannete täitmise pinnale.

Missugusesse seisukorda jääb sellaseil juhtumel haigekassa juhatus? Ta seisukord ei ole kahtlemisväärne, kuna juhatusse prestiiž kistakse alla. Ja ometi peaks peakoosolek ja veel enam järelevalveasutused hoidma juhatusse kui täidesaatva organi prestiiži kõrgel. Juba haigekassa hea nime pärast.

Niihästi peakoosolek kui juhatus jäägu oma ülesannete piiridesse.

Peakoosolek on määruste andja. Juhatus aga määruste täitja.

Peakoosolek valvaku ainult selle järele, et ta enda poolt antud määrused leiaksid täitmist.

Milleks ma seda ette toon? Selleks, et näidata, kui otstarbetu on õigustada sääraseid peakoosoleku otsuseid, mis käivad peakoosoleku enese poolt maksmapandud määruste vastu. Kuid neid õigustatakse.

Sellane määruste rikkumine suurendab haigekassa kulusid ja viib juhatusse ja ühtlasi haigekassa prestiiži alla. Kõrvaltvaatajale jääb mulje, et aetakse onupoja-poliitikat, kui ühele antakse ja teisele mitte. Sellane talitusviis ongi onupoja-poliitika, sest harilikult need saavad peakoosolekult rohkem kui juhatuselt, kel on head eestkostjad volinike hulgas.

Peakoosolek määrab kindlaks haiguseraha suuruse ja annab määrusi haigete kohta.

Juhatusse kohustuseks on haigete kontrolli teostada ja hoolitseda selle eest, et need saaksid abiraha, kes seda on õigustatud saama, kes on tööpoolest töövõimetud ja arsti korraldusi on täitnud.

Siin on pind, kus haigekassa, abisaaja, järelevalveasutus ja kohtuasutuste seisukohad tihti lahku lähevad.

Värvik märkimist üks haigusjuhtum, kus kassaliige haiguse ajal oli ennast purju joonud. Mõrgit teinud ning lõhkunud ja seepärast vangistatud. Haigekassa juhatus jättis haiguseraha maksmata, kuna kirjeldatakse teguviisi kassaliikme poolt tuleb pidada täiesti lubamatuks ja haiguse ravimisele ebasoodsaks. Haiguseraha ei makseta ometi mitte selleks, et abisaajal oleks vaba aega end purju

juua ja mürgeldada. Kassaliikme kaebusel läks asi järelevalveasutusse, kus juhatuse otsus tühistati. Sellesama otsuse kinnitasid hiljem ka kohtuasutused.

Mis ütlevad selle kohta kõrvaltvaatajad?

Ütlevad seda, et haigekassa maksab abiraha seks, et inimene võiks end purju juua, mürglit teha, pogriss istuda. Ja veel enam. Ka pogriss istumise eest tuleb maksa abiraha. Kas selleks on siis haigekassad olemas?

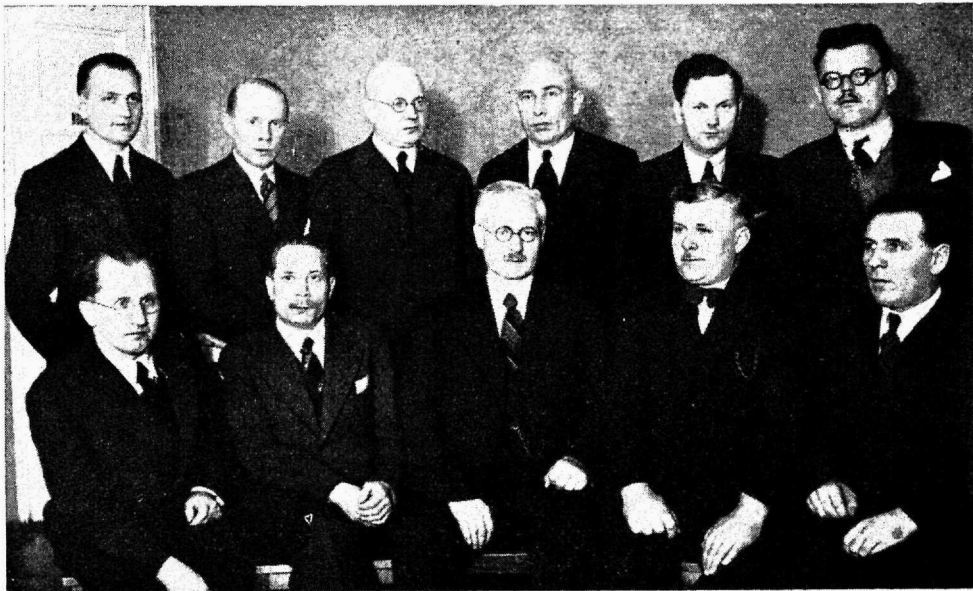
Iga erapooletu kõrvaltvaataja ütleb, et nüisugune asi on korruptsioon, kuigi vahest seaduse paragraaf annab mürgeldajale õiguse, olgu see siis sisulisil või vormilisil kaalutlusil.

püürid, kus algab ja kus lõpeb abiraha maksmise kohustus.

Mis sünnib siis, kui haige ei täida arsti korraldusi ja haigekassa jätab haiguseraha maksmata?

Sellegi kohta olgu järgmine juhtum tegelikult elust.

Kassaliige oli määratud arsti poolt kliinilisele ravile. Saatekiri anti haigele välja, kuid haigel olid ajada omad isiklikud asjad ja ta ei läinud otsekohe kliinikusse. Läks sinna alles ühe nädala pärast. Haigekassa keeldus selle nädala eest haiguseraha maksmast. Kassaliige sellega ei nõustunud. Algas protsess, mis kestis aastaid. Protsess lõppes sellega, et tuli abiraha maksa ka selle

Eesti Haigekassade Liidu XVI kongressi juhatus, EHL juhatus ja rev.-komisjon

Pahemalt paremale (istuvad): V. Luksupp (kongressi abijuhataja, EHL juhatuse liige, Rakvere ühishaigekassa asjaajaja), M. Toom (kongressi juhataja, Tartu üldhaigekassa esimees), K. Luuk (EHL juhatuse esimees, Tartu üldhaigekassa asjaajaja), F. Kauks (EHL juhatuse liige, Kohtla-Järve haigekassa esimees), V. Ado (EHL juhatuse liige, Balti Puuvillavabriku h.-k. esimees). Seisavad: A. Elend (EHL juhatuse ja Pärnu ühishaigekassa juhatuse liige), J. Rändvee (EHL rev.-komisjoni liige, kongressi sekretär, Pärnu ühishaigekassa asjaajaja), L. Johnson (EHL sekretär), S. Lepson (EHL ja Tartu üldhk. rev.-kom. liige), E. Keskpäik (kongressi sekretär, Narva üldhk. asjaajaja), P. Paal (EHL rev.-kom. esim., kongressi sekr., Viljandi ühk. asjaajaja)

Sellane abiraha maksmine on preemia ulakuse eest!

Hiljuti oli juhtum, kus haigekassa kindlaltalgaline arst oli haiguse tõttu töövõimetu. Kuid haiguse ajal võttis sama arst haigeid vastu teises asutuses. Haigekassa jättis seepärast osa haiguserahast, umbes kümme krooni, välja maksmata. Selle otsuse järelevalveasutused tühistasid ja haiguseraha tuleb maksa ka selle aja eest, millal arst teises asutuses töötas. Järelikult tuleb haigekassal haiguseraha igal juhul maksa, kui kassaliikmel on arstilt töövõimetus tunnistus, vaatamata sellele, et sama „haige“ mujal tasu eest töötab. Kui võtta eeltoodud juhtum reeglisk, siis kaovad üldse need

nädala eest, millal kassaliige arsti korralduse vastu ringi jalutas ja oma isiklike asju ajas. Otsust motiveeriti sellega, et haiguselehe väljaandmisega tunnistas haigekassa kassaliikme haigeks ja arst ei olevat käskinud otsukohe kliinikusse minna.

Sellest järeldus: kassaliige võib ka kuus kuud ringi jalutada ja võtta abiraha, kui arst pole korraldust teinud otsukohe kliinikusse ravile minna. Ja sellaseid haigusi on palju, mis vajavad küll kliinilist ravi, kuid mida võib kuid ja isegi aastaid edasi lükata, näiteks song, kasvavad, base-dovihaigus, maohaavandid jne.

Järelikult võivad haiged ignoreerida arsti kor-

raldusi ja haigekassa määrusi, kuid õigus jääb sellegipärast neile.

Tekib küsimus, milleks need haigekassa määrused üldse maksma pannakse, kui kassaliikmed neid karistamata rikkuda võivad.

Haigekassa määrused ja normid pannakse ikkagi selleks maksma, et nendega reguleerida kulusi ja viia ravikorraldusi haigekassa võimaluste ja otstarbekohasuse raamidesse.

Kui aga kassaliikmed, kes neid määrusi rikuvad, järelevalveasutuses õiguse saavad, siis süvendab see korruptsiooni. Vilistatakse nii haigekassa määrusile kui ka arsti korraldusile.

Nii on asjata rääkida haigekassades kokkuhoiust, kui lubatakse määrusi rikkuda ja neid rikkumisi õigustatakse ja nende eest maksetakse preemiaid. Sellased rikkumised soodustavad uusi rikkumisi ja haigekassa määrused muutuvad nulliks.

Meil on maad võtnud vaade, et tuleb aga lahtisel käel anda. Haigele on ju abi tarvis. Kuid haige peaks end painutama määruste ja arsti korralduste alla ja hoidma oma haigust asjata venitamast.

Haigekassade tegelased ja ametnikud on liiga palju sellest huvitatud olnud, et tõsisel haigel oleksid suured ja avarad ravivõimalused. Seepärast on püütud igasuguseid liialdajaid ja määrusterikkujaid pidurdada.

Seega on endale ainult vaenlasi kogutud. Ega järelevalveasutusedki säärase tegelastega päris rahul ole. Rahuldada tuleb kõiki, nii et kaebusi ei oleks. Kuid ka säärasel laiajoonelisel on piirid.

On võtnud maad jagamise mentaliteet. Tekib tahtmata sellane meeoleolu, et kas maksab haigekassa tegelastel ja teenijailgi ujuda vastu vett. Oma nahale on kasulik um jada päri vett. Kas ei tulekski haigekassade juhatusil ja ametnikel päri vett ujuma hakata? Jaga niikaua kui jagada on. Eks siis hiljem sea teised jälle kindla korra majja.

Kuid nii kaugele haigekassade tegelased siiski minna ei tohi. Tuleb täita oma kohustusi haigekassa huvides oma parema äratundmise järgi ega tule karta konflikti kassaliikmega ega teistega, kui see on vajaline haigekassa kui niisuguse huvides. Ei tule ühe puu pärast jätta metsa hooletusse.

Haigekassadele soovitatakse kokkuhoidu.

Suurt kokkuhoidu annab arstimite alal oma apteek.

Pärnu haigekassa liikmete arv õigustab apteegi avamist. Kuid luba ei anta, kuna see riivab eraapteekide huve. See lisaväärtus, mida apteek annab, ei või nähtavasti minna tagasi haigekassa liikmete abistamiseks. See nagu peaks kindlasti minema eraettevõtja taskusse.

Sellased on vastuolud soovide ja tegeliku olukorra vahel.

Kui Tallinna Ühine Haigekassa eeltöid tegi oma haigla avamiseks, siis sõiditi mõnedes ringides

selle vastu suu ja sulega. Olid ju mängus erahaiglate huvid.

Nüüd tahab Tallinna Ühine Haigekassa oma haiglat laiendada, kuna selleks on tungiv vajadus, kuid selleks ei leidu raha.

Ja ometi on praegu haigla ravi alal olukord sellane, et tuleb oodata järjekorda kliinikusse pääsmisel, sanatooriumidest rääkimata.

Meenub juhtum Tartust, kus käesoleva aasta algul klassihaige tuli kliinikusse oma madratsiga, kes mahutati ruumipuudusel vannituppa, kuna palatis polnud ruumi.

Tundub nii, et on asjata manitseda kokkuhoiule, kui ei anta võimalusi vähemate kuludega abistamist korraldada.

Üks haigekassade päevaküsimusist on võitlus haigekassale valeteadete andmise ja teadete andmata jätmise vastu.

Viimasel ajal on ju mõndki valeteadete andjat karistatud, kuid see pahe ei taha sellegipärast lõppeda.

Võiksimme siin mõnegi juhtumi ette tuua, millest peaks selguma, et maksivad normid varjamist isegi soodustavad, kuna haigekassa peab igal juhul abi andma, hoolimata sellest, kas tööandja oma kohustusi haigekassa vastu täidab või mitte. Kuid nende juhtumite loetlemine viiks pikale.

Harrastatagu nüüd kokkuhoidu ja talitatagu heaperemehelikult, kui haigekassa peab kohustusi kandma ka siis, kui ta kohuseks jääb kulusid kanda ka nende eest, kelle töölolek haigekassa eest on varjatud ja kelle arvel pole tulusid saadud.

Maksev haiguskindlustusseadus ei lahenda tööandja perekonnaliikmete töötamise küsimust perekonnapea käitises. Selles küsimuses tekib tihti mõtete lahkuminekuid, kuna mõni tööandja on oma arstiabi vajava perekonnaliikme arvanud töölisteks ja sellena ka haigekassasse sisse kirjutanud. Terveid perekonnaliikmeid aga arusaadavalt haigekassale üles ei anta.

Haigekassade tegelased ja teised asjast huvitatud ringkonnad on oodanud uut haiguskindlustusseadust nagu juut Messias selles lootuses, et uus seadus kaotaks puudused, mis praegu maksvas seaduses aja jooksul on avalikuks tulnud. Kuid uus haiguskindlustusseadus on seni jäänud tulemata, samuti kui mõned muudki lubadused on jäänud seni ainult lubaduseks ja ootavad täitmist.

Viimasel ajal on juhtumid sagenenud, kus tööinspeksioon kassaliikmete kaebused, mille üle otsustamine peaks kuuluma õieti haigekassa peakoosoleku ülesandesse, on viinud kinnitusametisse otsustamiseks järelevalve korras, mööda minnes haigekassa volinike peakoosolekust. Seetõttu muutub peakoosoleku ülesanne kassaliikmete kaebuste läbivaatamise osas ülearuseks. Sellast talitusviisi ei saa aga otstarbekaks ega soovitavaks pidada. Need juhtumid, kus kinnitusamet järelevalve korras peab haigekassa tegevusele vahele astuma ja seda korraldama, on seaduses kindlaks määratud. Igasuguste kassaliikmete ja haigekassa vahel tekkitavate pisiasjade lahendamine tuleb jätta haigekassa oma organite lahendada.

Äride ja kontorite töökorralduse seadus

Ilmar Rebane

Ajutise Valitsuse 16. nov. 1918. a. üleskutsetaolises aktis „Eesti Vabariigi kodanikkudele“ ja tööministri kohuste täitja samaaegses päevakäsus nr. 1, „Tööpäevast ja töökaitse seadusest“ (RT 1—1918. a.), toonitatakse 8-tunnise tööpäeva kehtivust tööstuses ja kaubanduses. See karm ja absoluutne norm, varustamata mingi sanktsiooniga ja lähemalt sisustamata, on tegelikus elus jäänud täitmata. Tööstuslike käitiste tööaeg on lähemalt korraldatud eriseadusega (RT, 1931, 61, 487), kuna sama seaduse seletuskiri on varunud edaspidiseks tööaja lähema korraldamise kaubanduslikes käitistes. Senini kaubanduslike käitiste tööaega normisid sporaadiliselt osalt omavalitsuste sundmäärused ja end. vene Kaubandusametuste, ladude ja kontorite teenijate normaalpühkeaja seadus (VSKK, 1906, 270, 1894; VSKK, 1907, 150, 1180; RT, 1930, 57, 385; RT, 1933, 40, 318).

Uus Äride ja kontorite töökorralduse seadus (RT, 1938, 42, 400) sisaldab norme nühästi tööaja kohta kaubanduslikes käitistes kui ka tööstuslike käitiste kontoreis.

Tsiteeritud seadus, mis 6. mail k. a. kehtivusse astus, muudab varem antud ja sama ainet käsitlevaid norme niivõrd kui nad on käesoleva seadusega vastuolus. Seaduse lõppeeskirjades ei ole nimelt selgesõnaliselt tunnustatud ühtki varemkehtinud ja sama ainet käsitlevat normi kehtivust kaotanuks, mispärast tuleb eeldada, et need normid edasi kehtivad ja ainult sel määral kehtivuse on kaotanud, mil määral nad hilisema, s. o. käesoleva seadusega on sattunud vastuollu.

Vastav analüüs seesuguste normide kehtivuse selgitamiseks ei peaks sünnitama erilisi raskusi, välja arvatud vahest Tööstuslike käitiste tööaja seaduse osas, Tööstuskäitiste nädala puhkepäevade seaduse (RT, 1926, 4, 6 j. t.) ja seaduse osas laste, alaealiste ja naiste töö kohta tööstuslikes käitistes (RT, 1924, 68, 30 j. t.).

Tööstuslike käitiste tööaja seadus nimelt kehtis vähete eranditega kõigi käitiste töötavate palgaliste suhtes, järelikult ka käitiste kontoreis töötavate palgaliste suhtes. Tõuseb rida küsimusi selle kohta, kas ja millises ulatuses võiksid selle seaduse normid tööstuslike käitiste kontoritööjõudude suhtes tulla kohaldamisele. Samad küsimused kergivad, ja võib-olla veel teravamal kujul, Tööstuskäitiste nädalapuhkepäevade seaduse kohta, eriti juhtude kohta, mil see seadus erandlikult võimaldab puhkepäeval töötamist. Ei saa aga vist olla kahtlust naiste, laste ja alaealiste tööd tööstuslikes käitistes normiva seaduse kehtivuse kohta.

Käsiteldav seadus hõlmab ärisid ja kontoreid, hoolimata neis teenivate isikute arvust (§ 1).

Ärideks loetakse kauplused ja laod, kus kaupade ost-müük toimub hulgi või jaoti. Kontoreiks loetakse kaubanduslike ja tööstuslike käitiste kontorid ja bürood, pangad ja igasugused muud bürood ning kantseleid, kus tarvitatakse tööjõudu peamiselt vaimseks tööks.

Ärideks ja kontoreiks ei loeta riigi- ja omavalitsusasutuste, kutsealalisi omavalitsusi, ajaleh-

tede ja ajakirjade toimetusi, apteekke, võõrastemaju, restorane, kohvikuid ja söögi- ning teemaju.

Seega jääb ka edaspidi lahtiseks tööaja korraldus terves reas käitistes, mida ei ole üldtunnustatult loetud ei tööstuslikeks ega ka kaubanduslikeks käitisteks, eriti vajaks aga normimist juuksurite käitistes, restoranides, restoranid köökides jne. töötavate isikute tööaeg. Mis puutub apteekidesse, siis korraldab vabamüügiapteekides töötavate isikute töö- ja puhkeajaga vastav vabamüügiapteekide tööaja, puhkepäevade ja öövalvekorde määrus (RT, 1936, 20, 137). Viimatinimetatud määrus haarab ainult vabamüügiapteekides, aga mitte kõikides apteekides teenivaid palgalisi. See pärast osutub siin seaduse ulatus teatavas mõttes liialt kitsaks.

Seadus haarab ärisid ja kontoreid. Vahetegemine äride ja kontorite vahel ei ole sugugi selge. Tõuseb nimelt küsimus, kas käesoleva seaduse mõttes on käsiteldud kõiki ärides töötavaid isikuid ühtlaselt või tehakse vahet äride kui niisuguste ja äride kontorite tööjõudude vahel, ning millistel alustel see vahetegemine toimub?

Kuna ärideks loetakse kauplusi ja ladusid, kus toimub müügi teel kaupade vahendamine ostjaile, ja kuna seaduse § 5 esimene lõige käsitleb ühtlaselt kõigi töövõtjate tööaega ärides ja eraldi kontoreis, siis tuleb seaduse sõnalisest tekstist järeldada, et kõik töövõtjad ärides, tähtkugi nad kontori tööjõudude ülesandeid, loetakse töövõtjaiks ärides ja mitte kontoreis. Ainult seesugusel juhul, kui äridel on kauplustest või ladudest eraldi kontorid, tuleb seaduse mõttes lugeda nende kontorite tööjõude töövõtjaiks kontoreis.

Tõenäoliselt ei olnud eespoolkirjeldatud seisukoht mitte seaduseandja tahe. Näiteks loeb O. Hendrikson (Eraettevõtete Amenikkude Koja Teataja, nr. 2—1938. a. lk. 37) äri kassapidajat töövõtjaks kontoris, milline seisukoht seaduse sõnastusest mitte vaidelamata ei järgne. Kas praktilises suudab end läbi lüüa seaduse andja tahtest või seaduse tekstist tuletatud seisukoht, on praegu raske öelda.

Täpse vahetegemise puudumine töövõtjate vahel kontoreis ja ärides on seaduse üheks suuremaks puuduseks. Igatahes olgu toonitatud, et selle vahetegemise aluseks seaduse sõnalisest tekstist järgi ei ole mitte vastava töövõtja töö iseloom, näit. müüja ja teiselt poolt kassapidaja, vaid töötamine kas kontoris või äris, s. o. kaupluses või laos.

Edasi tõuseb küsimus kontori mõiste kohta tööstuslikus käitises. Mõnelt poolt on väidetud, et siin jällegi on oluline mitte kontori kui niisuguse mõiste, vaid vastava töövõtja töö iseloom. Vastavalt sellele on toodud ette, et töötajad, kes on otseselt seotud käitise toodangu protsessiga või kes ülekaalvalt teostavad vaimse töö funktsiooni, tuleksid lugeda töötajaiks kontoreis.

Kumbki seisukoht ei lase end a priori õigustada. Osavõtu küsimus käitise toodangu protsessist ei ole üldse oluline, sest seaduse § 5 teisest lõikest ilmneb täie selgusega, et ka tööstusliku töö käiguga otseselt seotud töövõtjate töö korral-

damine allub käesolevale seadusele. Sellest aga järgneb ka, et töö iseloom ei olegi nii oluline. Seda esiteks. Teiseks määrab seaduse sõnaline tekst, et selle seaduse alusel on korraldatud kõigi töövõtjate töö kontoreis, mitte vaimsel alal töötajate töö üldse. Nende töötajate töö, kes töötavad väljaspool käitise kontorit, kuigi nad töötavad vaimsel alal, allub tööstuslikes käitistes Tööstuslike käitiste tööaja seadusele niivõrd, kui võrd need töövõtjad ei ole selle seaduse kehtivusest otseselt erandatud. Sellest aga järeldub, et käesoleva seaduse mõttes kontori mõiste määratlemisel on oluline kontori ruumiline ja organisatsiooniline mõiste.

Käesoleva seaduse mõttes loetakse üldiselt töövõtjaks kõik isikud, kes töö- või õppelepingu alusel on võtnud enesele kohustuse teha tööd tööandjate seadusele alluvas äris või kontoris, välja arvatud tööandja perekonnaliikmed, kuigi nad on tööandjaga töölepingulises vahekorras, ja aktsiaseltside valitud juhatuse liikmed, kui äri või kontor kuulub aktsiaseltsile (§ 3). Seega alluvad ka ärides ja kontoreis füüsilist tööd tegijad käesolevale seadusele.

Tööandjaks käesoleva seaduse mõttes loetakse iga füüsiline või juriidiline isik, nii avalik- kui ka eraõiguslik, kellele töövõtja on kohustatud tegema tööd.

TOOAEK JA PUHKEAEK

Töökajaks loetakse aeg, millal töövõtja on tööandja või tema poolt määratud tööjuhataja käsutada äris või kontoris või väljaspool neid ja ei saa kasutada seda aega oma äranägemise järgi (§ 4).

Edasi määratleb seadus tööaja maksimaalse ulatuse, nimetades tööaega kuni selle maksimaalse ulatuseni normaaltöökajaks.

Töökaja maksimaalne ulatus, töökaja ülemäär, ei või ületada töövõtjail ärides linnades 8 tundi päevas ja 48 tundi nädalas, ärides maal 9 tundi päevas ja 54 tundi nädalas. Seega ei ole äriteenijate tööaega mitte võimalik jaotada analoogiliselt tööstustöölisele omale nii, et ühel päeval töötatakse enam, ka üle töökaja maksimaalse piiri, ja teisel päeval vastavalt vähem, nii et oleks silmas peetud vaid töönädala maksimaalne ulatus.

Töökaja maksimaalne ulatus töövõtjail kontoreis ei või ületada 7 tundi päevas ja 41 tundi nädalas. Ka siin ei ole võimalik tööpäeva maksimaalset ulatust päevade viisi jaotada nii, et nädala töökaja maksimaalset ulatust oleks silmas peetud.

Need normid on aga kahel juhul erandatud. Nimelt on võimalik pikendada normaaltöökajaga ühe tunni võrra päevas kontoritööjõududele ärides, kui võrd nende tegevus on otseses seoses ostu-müügi operatsioonidega. Seega tõuseks seesugusel juhul kontoritöö iseloomuga töövõtjail ärides linnades nädalas töökaja maksimaalne ulatus 54 nädalatunnini ja maal 62 nädalatunnini. Ilmselt ei ole see olnud seaduseandja tahe. Seaduseandja nähtavasti on eeldanud, et kontoritöö iseloomuga töövõtjate tööaeg ärides oleks korraldatud samadel alustel kui töövõtjate töökaja maksimaalne ulatus kontoreisiki, kuid seaduse arvatavasti ebaõnnestunud redaktsioonil tuleb nüüd selles küsimuses kokku pörkuda seaduseandja teissuguse tahtega. Kutseorganisat-

sioonide ülesandeks on selle küsimuse vastuvõetav lahendamine. Samuti on võimalik töökaja maksimaalse ulatuse pikemine ühe tunni võrra päevas neil kontoritööjõududel tööstuslikes käitistes, kelle töö on otseselt seotud tööstusliku töö käiguga.

Töövõtja tööaega ei tohi pikendada töö kaasaandmisega koju (§ 5).

Üle töökaja maksimaalse ulatuse tehtud töötunnid loetakse ületunnitööks. Kui normaaltöökajaga on lühem kui seaduses määratletud töökaja maksimaalne ulatus, siis hakatakse tööaega ületunnitööks arvestama alles pärast selle töökaja maksimaalse ulatuse saavutamist.

Viimane norm tööõiguses üldse ja ka Eesti tööõiguses on erandlik. Näiteks määrab Tööstuslike käitiste töökaja seaduse § 7 teine lõige, et kui sisekorramäärustes või palgaraamatus on nähtud ette normaaltööpäeva ülemäärast lühem tööpäev, siis loetakse ületundideks töö, mis tehakse väljaspool sisekorramäärust või palgaraamatus ettenähtud aega.

Ületundide eest tasutakse vähemalt 50% kõrgemalt. Ületunnitasa arvestamiseks jagatakse töövõtja kuuteenistus äris linnas 200-ga ning maal 225-ga ja kontoris 175-ga. Juhul, kui pole võimalik kindlaks teha kuuteenistuse normi, tuleb ületunnitasa arvutada aastateenistuse alusel.

Ületunnitasa arvutamisel võib ületundide kogusumma maha arvutada need tunnid, mil töövõtja on puudunud töölt kokkuleppel tööandjaga või omavoliliselt ilma kaaluva põhjusega. Ületundide kogusumma ei kuulu mahaarvutamisele puhkeajaks. Palgamaksu perioodil tehtud ületundide tasu makstakse töövõtjale koos tasuga normaaltöökaja eest.

Ületunnitasa maksmine võib toimuda tööandja ja töövõtja kokkuleppel lühemate või pikemate ajavahemike järele või kogu aasta eest korraga graafikatsiooni või preemia näol, kusjuures see ei tohi olla vähem arvestusperioodi kestes tehtud ületundide eest saadaolevast kogutasust.

Kuue kuu möödumisel pärast lõpparve tegemist tööandja ja töövõtja vahel ei ole töövõtjal õigust nõuda tasu tehtud ületundide eest, muul juhul lõpeb see õigus kuue kuu möödumisel pärast äri-aasta lõppu (§ 6). Eelnevast eeskirjast järeldub, et küsimus, mis tööstuslike käitiste tööliste suhtes tegelikult elus palju vaidlusi tekitab — nimelt kas lõpparve pidamine kaasab endaga ka kõigi tööliste võimalike nõudmiste kustumise, kaasa arvatud nõudmiseõiguse kustumine saamata ületunnitasa kohta, on käesoleva seaduse alusel leidnud põhimõttelise lahenduse selles mõttes, et lõpparve tegemine ei võta töölistelt kuue kuu jooksul õigust nõuda ületunnitasa. Ületundide tegemine on lubatud ainult järgmistel juhtudel:

- 1) vääramatu võimu, tekkinud või ähvardavate õnnetusjuhtumite puhul ja kergesti rikevate ainete hävimise vältimiseks, kuid ainult määralt, mis on tarviline äri või kontori normaalkäigu katkemise vältimiseks,

- 2) inventuuri ja perioodiliste aruannete koostamiseks,

- 3) äri või kontori remondi puhul, likvideerimisel või ümberpaigutamisel,

- 4) väljamüükide puhul,

- 5) töö erakordsel kuhjumisel (§ 7).

Kõigi ületundide arv, välja arvatud need, milised on ette nähtud eespool p. 1 all, ei tohi ületada iga töövõtja kohta 18 tundi nädalas ega 260 tundi aastas. Kui tööandja soovib lasta teha rohkem ületunde eelnimetatud normidest, siis tuleb sellest enne töö algust teatada tööinspektorile, esitades ka põhjused, mis tingivad suuremat ületundide arvu. Tööinspektor võib sääraste ületundide tegemise keeldu, kui ta leiab, et need ei ole ilmtingimata tarvilised (§ 8).

Mis puutub töövaheagedesse, siis eelmise päeva töö lõpust kuni järgmise päeva töö alguseni peab olema vähimalt 8 tundi, arvatud välja p. 1.

te töövõtjate suhtes, välja arvatud töövõtjad: 1. kellel on ülesandeks tööde juhtimine ja järelevalve, näit. direktorid, prokuristid ja ärijuhid. 2. kes töötavad alaliselt või osaliselt väljaspool äri või kontorit töödel, mis oma iseloomult ei ole korrapärased, nii et neid ei saa mahutada teatud aja raamidesse, 3. kaubareisijad ja esindajad, kui võrd nad teostavad oma ülesandeid väljaspool äri või kontorit, 4. vahid, autojuhid, uksehoidjad, käskjalad ja muud töövõtjad, kes ei pea töötama kogu aia, vaid peavad olema töövalmis ja võivad viibida töövalmis oleku ajal oma korteris või neile selleks määratud puhkeruumis (§ 14).

Eesti Haigekassade Liidu XVI kongressist osavõtjaid Narvast

Pahemalt paremale (istuvad): A. Määrsepp (Linavabrik), N. Ande (Kalevivabrik), Maria Poljakova (Kreenholm), E. Andre (Kreenholm), J. Karrus (Narva üldhaigekassa). Teine rida (seisavad) J. Gorjunov (Kalevivabrik), A. Anijago (Kreenholm), A. Teras (Kalevivabrik), J. Issi (Linavabrik) J. Matso (Kreenholm), A. Seerman (Kreenholm), K. Jõgiste (Kreenholm), A. Põlts (Kreenholm). Kolmas rida (seisavad): H. Jakobson (Linavabrik), E. Keskaik (üldhaigekassa), K. Lepp (Kalevivabrik), G. Lillestern (Kalevivabrik)

all toodud ületunnitööd ja töövõtjad, kelle tööaeg on määratud eriseadusega (§ 9). Kui tööpäeva kestus ületab 8 tundi, peab töövõtja saama vähimalt 1-tunnilise lõunavaheaja, mille kestes ta võib ärist või kontorist lahkuda. Kui tööpäeva kestus ei ületa 8 tundi, siis lõunavaheaja puudumisel peab töövõtjal võimaldatama einestada töö ajal (§ 10).

Igal nädalal peab töövõtjale võimaldatama vähimalt 24 tundi järjest kestev puhkeaeg, kusjuures selleks on võimaluse korral pühapäev. Riiklikel pühadel ja puhkepäevadel ning pühapäevadel ärides ja kontoreis tehtav töö loetakse ületunnitööks ja on lubatud ainult eespool p. 1—3 toodud juhtumel ning ärides ka siis, kui vastavate seaduste või määruste põhjal on lubatud kauplemine pühadel, puhkepäevadel või pühapäevadel (§ 11).

Eelnevad eeskirjad töövõtjate töö- ja puhkeaja kohta kehtivad kõigi käesolevale seadusele alluva-

Igal aastal, ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 1. oktoobrini, on töövõtjal, kes on teeninud vahetpidamata ühes ning samas käitises, õigus saada palgalist puhkust — äri- ja kontoriteenijail pärast üheaastast teenistust vähimalt 2 nädalat. Puhkeaeg pikeneb kontoriteenijail pärast kolmeaastast teenistust kolmenädalaseks ja pärast viieaastast teenistust neljanädalaseks. Tööandja ja töölise vahelisel kokkuleppel võib saada puhkeajaga ka muul ajal.

Äri- või kontoriomaniku või valdaja vahetus ei mõjuta töövõtja õigust puhkeajale (§ 12).

Seaduse sõnalisest tekstist järgneb täie selgusega, et puhkuse õiguse tekkimisel on oluline vahetpidamata teenimise mõiste. Vahetpidamata teenimise all tuleb mõista töövõtja vahetpidamatut teenistuslepingulises vahekorras olemist tööandjaga, mitte aga faktiliselt katkestamatut töötamist. Sel-

les mõttes on palgalise puhkuse õigus käesoleva seaduse mõttes laiem tööstustöölise palgalise puhkuse omast. Ekslikult näib teisel seisukohal asuvat O. Hendrikson tsiteeritud artiklis, lk. 37.

Kui aga seadus räägib palgalise puhkuse õiguse saavutamiseks vajalike eelduste puhul vahetpidamata teenimisest, siis järgnevas paragraafis (§ 13), kus käsitellakse palgalise puhkuse mitte-saamise õiguslikke järeledeid, kui töövõtjal on tekkinud õigus palgalisele puhkusele, räägitakse katkestamatust töötamisest. Mõlemad väljendused ei ole identsed ja nähtavasti on siin tegu seaduse selle sätte ebaõnnestunud redaktsiooniga. Töötamine on faktiline, füüsiline, mitte juriidiline mõiste, sest niihästi tööline kui ka teenija töötab, kuna teenimine ilmestab teenija juriidilist vahekorda töösuhtes tööandjaga. Sellel pinnal võib seaduse rakendamisel tekkida mõtlemapanevaid raskusi.

Töövõtja, kes hiljemalt 1. septembrini on katkestamatult töötanud ühe aasta ja ei ole saanud seaduses ettenähtud puhkeajaga, on õigustatud saada 1. oktoobrile järgneval palgamaksupäeval saama jäänud puhkeajale vastava palga lisana.

Puhkuse mittevõimaldamine tööandja poolt ja selle asendamine lisapalgaga võib toimuda ainult äri või kontori töö normaalkäigu tõsise katkestuse vältimiseks ja mitte sagedamini kui kahel aastal järgemööda.

TÖÖLUD.

Tööandja on kohustatud hoolitsema, et tema teenistuses olev alla 18-aastane töövõtja ei oleks tööttingimuste tõttu takistatud osa võtmast vastava kooli või kutsekooli õppetööst (§ 15).

On keeldud pidada naistöövõtjaid raseduse ajal töödel, mis võivad nende tervisele säärases seisundis olla kahjulikud.

Naistöövõtjad saavad arstitunnistuse esitamisel terve palga edasi ühes töölt vabastamisega 2 nädalat enne ja 4 nädalat pärast sünnitamist, kui nad ei saa vähimalt niisama palju mõnelt kindlustus-asutuselt, kui nad on sunduslikult kindlustatud. Saavad nad aga selles korras mõnelt kindlustus-

asutuselt vähem, siis on nad õigustatud saada tööandjalt edasi palga kogu ulatuses. See õigus on aga ainult neil töövõtjail, kes on teeninud äris või kontoris mitte vähem kui 6 kuud enne sünnitamis-päeva (§ 16). Käesolevalgi korral tuleb teenimise all mõista teenistuslepingulise suhte vähimalt kuuekuist kestust. Sotsiaalpoliitiliselt eelnev norm laseb end vaevalt õigustada. Juriidiliselt selle normi rakendamine võib teatud kordadel sünnitada raskusi selle tõttu, et igakord ei ole oodatav sünnitamis-päev täpselt määratav.

Äri- või kontoriruumid, kus töövõtjad töötavad, peavad vastama tervishoiuõudeile oma mahutuse, puhtuse ja temperatuuri suhtes, peavad olema vajaliselt valgustatud, avarad, puhtad ja niiskusevabad ning varustatud vajalike kõrvalruumidega. Äris peab leiduma tarvilisel määral istmeid, mida töövõtjad on õigustatud kasutama jõudeajal (§ 17).

Tööandja on kohustatud äris või kontoris teatud ületundide ja maksetud ületunnitaskude kohta pidama kirjalikku arvestust, mille ta on kohustatud tööinspektori nõudel ette näitama (§ 18).

Järelevalve seaduse täitmise järele lasub tööinspektiooni ametkonnal (§ 19). Erikokkulepped tööandja ja töövõtja vahel käesoleva seaduse sätete mitteamestamiseks on tühised (§ 20). Sotsiaalministril on õigus anda määrusi ja juhendeid seaduse rakendamiseks ning määrusi tööolude ja tervishoiueeskirjade kohta. Ta võib kõigilt äridelt ja kontoreilt nõuda andmeid töövõtjate ja nende tööolude kohta tema poolt ettekirjutatud vormi kohaselt (§ 21).

Seaduse täitmine on kindlustatud sanktsiooni-dega.

Kokkuvõttes võib tähendada, et käesolev seadus täidab suure tühiku eesti tööõiguses ja annab olulist kaitset töövõtjatele ärides ja kontoreis. See üldine tunnustus käesolevale seadusele ei lase aga eitada mõningaid seadusetechnilisi puudusi ja tekkivaid küsimusi ning lünki seaduse rakendamisel. Kas need puudused on küllalt mõjuvad selleks, et tõusetada vajadust seaduse muutmiseks või lahenevad need kohtu tegelusel, seda näitab lähim tulevik.

Rahvusvaheliselt töökonverentsilt

L. Johanson.

Tänavune rahvusvaheline töökonverents Genfis, järjekorras 24-s, algas oma tööd 2. juunil uues rahvaste palees. 1. juunil oli Prantsuse töölisesindaja J o u h a u x' juhatusel tööliserühma koosolek, kus tehti teatavaks ka ametiühingulise internatsionaali seisukohad töökonverentsil arutusele tulevate küsimuste kohta. Esimene küsimus hõlmab

kutse- ja tehnilist haridust,

tööõpilaste pidamist, kutsetunnistusi, õppepersonaali, töötatöölisele kutse

õpetamist ja kutsehariduse asutusi. Neis küsimusis tahetakse anda rahvusvahelise konventsiooniga alused. Eestis kehtiva meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadusega on siin juba alused antud. Haridusministeeriumi juures töötab kutsehariduse osakond, kus on vastavad administratiivjõud ametis. Üle riigi ulatub kutseoskuse nõukogu tegevus, kes on annud ka määrusi ja seletusi meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse tegelikus elus rakendamise kohta.

Rahvasteliidu rahvaste palee Genfis, kus peetakse tänavu rahvusvaheline töökongress.

Koha peal tegutsevad tööoskused ametid, kus ka eksameid sooritatakse ja tööstusõpilasi registreeritakse.

Praegu on riigikogus uus seaduse eelnõu, millega tööliste esindust neis asutis on vähendatud, mida kuidagi õigustatuse ei saa pidada.

Kutseoskuse õppimiseks on Eestis küllaldane arv põllutöö-, karjamajanduse ja kodumajapidamise koole, mis oma tasemelt küllalt kõrgel seisavad.

Tehnilise hariduse ja kutseoskuse õppimiseks on ka tööstus- ja teised koolid, mille tööga seni rahul on olnud ja kust tulnud õpilased on saanud tegelikule tööle asuda.

Ka neile tööõpilastele, kes ametit õpivad käitises, on loodud teoreetilise hariduse ja praktilise kutseoskuse omandamise võimalusi.

Käitises on õppeaja ülemmääraks kehtiva seaduse järgi 4 aastat, mis on ka küllaldane. Selle piires on kutseoskuse nõukogu ka määranud õppeajad üksikute tööalade järgi. Õppeaja ülemmäär väljajätmist uuest seadusest ei saa pooldada.

Tööstusõpilasi võib pidada vaid neis käitistes, kus on vastava kutsega töötegijaid või tööjuhte, õpilastega tuleb õppeleping sõlmida ja õpilased registreerida töösuse ametis. Uue eelnõu kohaselt ei saa käitises pidada teisi õpilasi kui neid, kes on registreeritud töösuse ametis.

Õpilaste tööpäev on seadusega piiratud, ülemmääraks on 8 tundi. Keh-

tiva seadusega on õpilastel ületunnitöö keelatud. Uuest seadusest ei tohiks seda kitsendust mitte välja jätta.

Tööõpilaste arv ei ole Eestis kuigi suur. Eesti ei kuulu nende riikide hulka, kus silma paistaks alaealiste ekspluateerimine. Eesti tööstuses leiab alaealiste tööjõud vähest kasutamist. Põllumajanduses on see piiratud 12 eluaastaga, mida mõnelt poolt on soovitatud 7. eluaastani vähendada. Loodetavasti seda ei tehta.

Eestis on praegu 4-aastane koolisundus, seda tuleks pikendada uuesti 6 aastani ja sellele lisaks luua täiendusklassid.

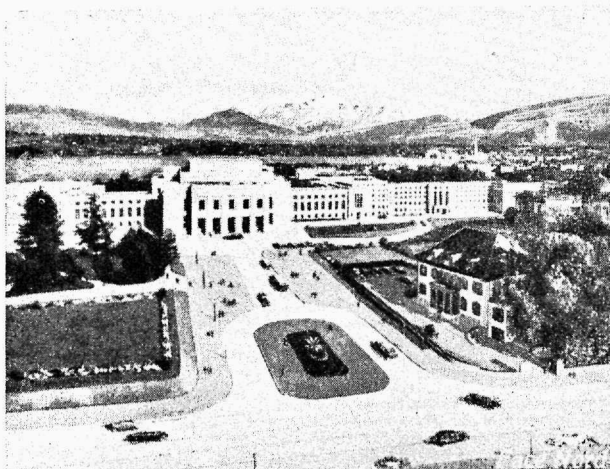
Tähelepanu väärriks siin ka vanemate generatsioonide keskel õppetöö.

Kontorite ja äride kutseoskuse kohta on seadus välja töötatud.

Meie noorsool on praegu raskuseks just see asjaolu, et algkooli keskkoolist tulles on raske leida tööd. Viimastel aastatel on hakatud paljude ettevõtete ja asutuste poolt keskkooli lõpetajaid ekspluateerima — neid palgates ametisse praktikandina, et seega põhjendada kas palgata või jälle vähese palgaga teenimist, mida ei saa õigustatuseks pidada.

Ka käsitöös ja eriti kodutöös leiame rohkesti alaealiste, laste, tööjõu kasutamist — tervishoiu vastaselt ja lapse arengule kahjulikult.

Tuleb käia ka siin põhimõtte järele: Laps ei ole vanematele

Rahvasteliidu rahvaste palee Genfis, kus peetakse tänava rahvusvaheline töökonverents.

ekspluaterimise esemeks! Kodutöös nõuab laste ja noorte kaitse, üldse töökaitse aja- ja otstarbekohaseid korraldusi.

Konverentsi päevakorrast on Eestile ka tähtis

jõuvankrite juhtide töö- ja puhkeaja küsimus.

„Töö ja Tervise“ veergudel on A. Kummeli poolt käsitatud üksikasjaliselt neid põhjusi, mis tekitavad jõuvankritega õnnetusi. Selle kohta on ka käesolevas ja järgmises numbris kirjeldus. Jõuvankrite liiklemine on ka Eestis iga aastaga kasvanud, jõuvankrite juhtide töö- ja puhkeaja korraldamiseks puuduvad veel seaduslikud alused. On riike, kus ka jõuvankrijuhtide kohta on kehtiv 8-tunniline tööpäev, nii Soomes, Rootsis, Belgias, Poolas, Prantsusmaal, Rumeenias, Tšehhoslovakkias, Daanis, viimases küll kollektiivlepingu alusel. Siin on autojuhtide nõudmine ka Eestis, et jõuvankrijuhtide normaaltööaeg ei tohi kesta üle 8 tunni ööpäeva jooksul, kuna teenistus rooli taga ei või kesta üle 7 tunni.

Siin on seadus tarvilik, veel enne rahvusvahelise konventsiooni vastuvõtmist töökonverentsi poolt ja veel enne selle ratifitseerimist. Siin ei ole enam aastaid oodata ja ei tule lasta autojuhtidel töötada — 12—16, isegi enam tunde ööpäeva jooksul, nagu see praegu sünnib.

40-tunniline töönädal

on tänava töökonverentsil arutusel. 40-tunniline töönädal on paljudes riikides, Prantsusmaaga esotsas, teostamist leidnud. Tööaja lühendamine leiab tööandjate poolt vastuseismist. Rootsi tööandjate esindaja Oersted püüdis näidata, kuidas tööaja lühendamise tulemusena on Prantsusmaal produktsioon langenud. Küsimuse kohta on vaidlused komisjonis käimas. Tööliste esindus muidugi pooldab 40-tunnil. töönädalat, ka osa valitsuste esindajaid, kuna teine osa on vastu.

Eestis on kehtimas 8-tunnilise tööpäeva seadus. Ületundidega on seda tööaega nii mõneski käitises märksa pikendatud, kuid ületunnid on siiski ka seadusega piiratud. Nüüd nõuab käsitöösturite esindus selle seaduse kaotamist käsitöölise kohta. Seda ei saa õigeks pidada. Ei ole mingeid kaalutlusi, mis teeksid vajalikeks ka Eestis 8-tunnilise tööpäeva seaduse osalise kaotamise. Töönädala lühendamine on siin mõeldav: töö intensiivsus on tõusnud.

Töökonverents valis tänava oma esimeheks Brasiilia töö-, tööstuse ja kaubandusministri prof. Falcao, abideks — valitsuse esindajana Hollandist prof. Alberse, töösturite esindajana Ungarist Knobi ja tööliste esindajana inglase Hallsworthi.

Riigid on saatnud töökonverentsile ülemaailmse kuulsusega sotsiaal-

poliitikut, aga ka tööliste esindajaist on suur osa rahvusvahelises tööliikumises tuntud jõud, nagu ameeriklane R. Watt, belglane C. Mertens, inglane Hallsworth, taanlased Knud Jensen ja J. Andersson, hispaanlane José Rodríguez Vega, prantslased Léon Jouhaux ja Robert Botherau, norralane Olav Hindahl ja Johan Ödegaard, rootslane Gunnar Andersson, helveetslane Charles Schürch, tšehhoslovaklane Brodecky, jugoslaavlane Krekitch.

Eesti tööliste esindajana võtab konverentsist osa nende ridade kirjutaja, kelle kandidatuuri seadis üles Töö-

liskoda kui tööliste avalik-õiguslik, kuid vabalt ja otseselt valitud esindusamet. Ka läinud aastal esitas Eesti tööliste esindaja kandidatuuri Tööliskoda.

Rahvusvaheliste töökongresside poolt vastuvõetud konventsioonidest on rida Eesti seadusandlusega ellu viidud.

Meie loodame, et ka käesoleval kongressil arutusel olevad küsimused leiavad Eestis tarvilist kõlapinda.

Tööstööbüroo uueks esimeheks valiti Harald Butleri asemele ameeriklane John Winant.

Tööliste korteriolude parandamise vajadusest

Johannes Mihkelson.

Tööliste korteriolude parandamise vajadusest on hakatud meil viimasel ajal kõnelema ja kirjutama enam kui kunagi varem. Mõned meie väheseist sotsiaalpoliitilisi küsimusi käsitlevaist statistikuist on näidanud väga kujukalt objektiivsete arvustike najal, mis suguses viletsas seisukorras on meie töötava rahva korteriolud. Teoreetilisest arutlusist pole aga seni kaugeemale jõutud. Linnades kestab ehitustegevus peamiselt fassaadi tõstmise sildi all. Pole midagi selle vastu, kui kord meie äärmiselt maitsetute kastide ilulist külge tahetakse parandada, kuid ehitustegevus on suunatud suurel määral sellasesse rajoonesse, kus ehitused end majanduslikult kiiresti tasuvad, kuhu asuvad jõukamad üürnikud ja äride omanikud. Sellaseid maju kergib meil Tallinna ja ka teistesse linnadesse. Töölisele ja keskmisele ametnikule on aga kättesaamatud 60—120-krooni- se üüri korterid.

Odavama ja töölisele kättesaadavama hinnaga korterite ehitamisest pole palju kuulda. Koppel ja Lasnamägi oma urgastega ootavad asjatult uuedavat kätt. Mõningad tegutsevad korteriühingud hõlmavad esmajoones keskmise sissetulekuga inimesi ja nen-

de poolt püstitatud paar maja ei suuda ka olukorda lahendada.

Püütakse kohendada ainult väliselt veidi sulgi värvimise ja lappimise teel, kuid sisu jääb endiselt viletsaks.

Korterikitsikuse lahendamiseks tuleb forsseerida riiklike ja omavalitsuse krediitidega ehitustegevust, tööliskonnale odavamate ja tervishoiu nõudeile vastavate korterite ehitamist. Tervest korterist oleneb terve rahva tervise saatus. Äsja riigikogule esitatud valitsuse töökavast ilmnes muu hulgas hällide probleem. Päril kindel võib olla selles, et ega hällidki saa enne täitu- ma hakata, kui inimesile pole loodud võimalus, kuhu need täidetud hällid mahutada. Siin on vaja tegusid. Korralik kodu loob inimeses ise kindla rahvustunde ja iseteadvuse.

Peale linnade on meil korteriolude paranduse vajadus kerkinud esile laialdases põlevkivitööstuse rajoonis ja maal. Iseäralik on märkida, et siin pole korteri küsimuse ülestõusmisel peamiseks tõukejõuks õilis tahe tööliste korteriolude parandamiseks, vaid äärmine vajadus tööjõu järele. Kui maal ja põlevkivitööstuses oleks tööjõudu külluses, siis vaevalt tõuseks seal tööliste korteriolude parandamine sel kujul

päevakorrale kui praegu. Siin on edule piitsutajaks paratamatus.

Hiljuti peeti Maatööliste Koja täiskogu koosolek ja 6. üleriiklik töölisvanemate ja kutseühingute esindajate konverents. Mõlemal koosolekul pühendati korteriküsimusele sõnavõttudes ja vastuvõetud resolutsioonides tähelepanu. Töölisvanemate konverentsil tunnistati tööliste korterikriisi lahendamine kiireks ja hädavajaliseks. Selleks tuleks ehitada tööliselamuid linnades ja tööstuskeskuses. Korteriüksikuse lahendamine tunnistati riigivõimu ja omavalitsuse ülesandeks. Edasi tunnistati vajaliseks uute tööliselamute ehitamiseks ühistegeliste korteriühingute asutamine, milledest osavõtu tingimused peavad olema töölisile vastuvõetavad. Neile tööliste ehitusühingutele nõuti soodsatel tingimustel riiklikku laenu.

Maatööliste korteriküsimust on käsitletud peamiselt tööliste maaga sidumise seisukohalt. Üldkoosolekul peeti vajaliseks peremeeste toetamine tööliskorterite ehitamisel, töölisile oma elumaja soetamise abistamine ja uute põllutööliste kohtade asutamine ühes hädavajalise heina- ja karjamaaga. Selle teostamiseks nõuti lasterikaste perekondade maksust vabastamist, protsendita laenu töölisile enestele ja peremeestele.

Täiskogu koosolekul rõhutati, et senised korteriolud just peletavad tööli-

sed maatöölt ära. Toodi ette näiteid, kus maatöölise jaoks pole paljudes taludes üldse mingisuguseid kortereid. Elatakse laudil põhkudes, aitades, saunades ja mujal kõrvalistes kohtades. Teisal jälle on mees- ja naistöölised kiilutud ühistesse peretubadesse, kus tüdrukud häbenevad meestega üheaegselt riietuda.

Korteriolude parandamine seoti ka välistöölise küsimusega ja leiti, et see on ainult hädaabinõu. Pealegi on välistöölise sissetoomine tingitud maatöölise palkade allasurumise tahtest ja puudulikust tööturu korraldusest.

Maapangast on antud maale küll odavaprotsendilist ehituslaenu, kuid seda pole seni julgetud kasutada, kartes, et uute popsikohtade loomisega võetakse taludelt osa maad käest. 1933. a. — 1938. a-ni on võetud Maapangast kõigest 21.500 kr. odavat ehituslaenu. Kui maatöölise korteriolude parandamiseks üldse tahetakse midagi teha, siis peab siin sündima olulisi muutusi. Samuti selgus samal täiskogu koosolekul, et Põllutöoministeeriumil olevat ette nähtud teatud katsetamiskavad ja summad maatöölise korteriolude parandamise mooduste uurimiseks. Käesoleval aastal tehtavat katseid ja saadud kogemuste najal koostatavat laemaualatuselised ikavad edaspidiseks teugsemiseks. Teiste sõnadega, meie maatöölised saavad oodata veel mõne aasta enne kui nende korteriküsimus nihkub.

Maatöölise sotsiaalpoliitilisi nõudeid

Maatöölise ja väikemaapidajate koja täiskogu koosolekul vastuvõetud resolutsioonides nõuti maatöölise korteriolude parandamist, perekonnaga inimeste töölevõtmist ja põllutöölise seaduse kiiret maksmapanekut koja seisukohade alusel. Uus seadus peab määrama maatöölise tööpäeva täpselt kindlaks ja kindlustama töölisile vähimalt pooled vabad pühapäevad kuus. Ületundide eest tuleks maksa 50 protsenti lisatasu.

Põllutöölise vanaduse, töövõimetuse ja perekonna kindlustamine tuleks

teostada lähimas tulevikus. Lasteabirahade maksmist tuleks laiendada ka maatöölisele, kuna just maatöölisel on palju lapsi.

Edasi nõuti eesti tööliste alavääristamise lõpetamist ja neile poolakatega ühesuguste tingimuste andmist. Seniste teenistuslepingute järgi on poolakail paremad töötingimused kui eestlasil. Haiguste puhul antakse peremeeste poolt poolakaile teatud toetust, pühapäevade töö eest maksetakse 100% ületunnitatu, peremees kohustub sööma teenijatega ühes lauas jne.

Kogukonnamaksu liigitamist nõuti maksukohuslase majandusliku kandejõu järele.

Maatöölise ja väikemaapidajate koondumine ühisesse üleriigilisse ühinguusse tunnistati vajaliseks.

Rahvusvahelise Töübüroo direktori lahkumise ümber

Rooma käed mängus

Rahvusvahelise töübüroo direktor Butleri lahkumise ümber on pääsnud liikvele mitmesugused arvamised, mida töübüroo omalt poolt pole kinnitanud.

Ühed kuuldused kõnelevad, et dir. Butler on sunnitud lahkuma Londoni mõjuvate poliitiliste ringkondade poolt. Selleks olevat Chamberlain teinud isiklikult algatuse. Samal ajal liiguvad kuuldused ka rahvasteliidu sekretär Avenali lahkumisest. Butler olevat lahkunud enese seletuse järgi seepärast, et mitmed suurriigid on jäänud töübüroost eemale. See asjaolu raskendavat töübüroo edukat tegevust sotsiaalpoliitiliste reformide alal. Samal ajal kirjutatakse välislehtedes, et prantslased ja inglased on neid juhtivaid poste hoidnud kordamööda eneste käes ja nüüd tahetavat teha vahetust.

Hoopis teisest seisukohast valgustab aga küsimust prantsuse leht „Journal Des Nations“ oma 30. aprilli numbris. Siin kirjutatakse järgmist:

„Londonist teatatakse ajalehe toimetusele kuuldusist, mille kohaselt rahvusvahelise töübüroo direktori Harald Butleri lahkumine on Chamberlaini mõjuavalduse tagajärg.

See ei olevat olnud Chamberlaini isik-

lik mõte sundida lahkuma H. Butleri, vaid see mõte olevat suggereeritud Roomast läbirääkimiste ajal, mis peeti lord Perthi ja Mussolini endise töübüroos olnud esindaja Michelise vahel. Viimane olevat lord Perthiga ühele arvamisele sattunud, arvestades võimalust, et Mussolini võiks tagasi tulla rahvusvahelistesse organisatsioonidesse, kui Roomale antakse rahvusvahelise töübüroo juhtimine.

Lord Perth, kes tunneb de Michelest veel ajast, kus ta ise oli rahvasteliidu peasekretäriks, olevat isegi suggereerinud viimase kandidatuuri töübüroo direktori kohale.

See nimetamine soodustavat lord Perthi arvamise järele võimalust anda uutele fašistlikele ja natsistlikele teooriaile reaalselt rahuldust ning lubavat poliitilisel alal pinge lõdvenemist nelja lääne suurriigi vahel. Kui korda läheb tagasi tuua Saksamaa ja Itaalia rahvusvahelisse töübüroosse, siis ei olevat enam raske neid riike tagasi tuua ka reformeeritud rahvasteliitu, nii arvavat lord Perth.

Seda teadet pole töübüroo dementeerinud ka toimetuse järelepärimise peale Genfist.

Uderna suvekoloonii

Tartu üldhaigekassa Uderna suvikoloonia avati 1938. aasta hooajaks 27. mail. Koloonia tegevus kestab septembrikuu esimeste päevadeni.

Kolooniasse võetakse vastu kosumist vajavaid, verevaeseid ja kergel kujul kopsuhaigusi põdevaid haigekassade liikmeid ja nende perekonnaliikmeid. Lahtist tiisikust põdejaid vastu ei võeta.

Kui ruumi jätkub, võetakse vastu ka eraisikuid.

Koloonia on looduslikult soodus kosumist vajavaile, asudes vaiksuses kohas, eemal suurtest läbikäiguteedest, 6—7 kilomeetrini ulatuva männimetsa serval. Suplemise ja õngitsemise võimalusi pakub Elva jõgi, kuhu on pool kilomeetrit metsateed.

Koloonia juhatajaks on arstitead-

lane, millega on ravialuseile kindlustatud alatine arstlik kontroll ja arstiabi. Koloonia peetakse vajaline tagavara arstideid.

Suurimat rõhku pannakse korrallikule toitlustamisele, sest hea toitlus on koloonia pearavimisvahendiks. Ruumid on avarad. Koloonia on 70 voodit. On olemas raamatukogu ja lugemislaud, kuhu on tellitud loetavaimad ajalehed. Posti saab iga päev.

Tartu üldhaigekassa on arvestanud seda, et Uderna suvekoloonia kõikide haigekassade nõudeid sel alal rahuldaks, seepärast võetakse vastu kõikide haigekassade liikmeid ja nende perekonnaliikmeid, kui vastav haigekassa või tööandja nõustub tasuma koloonia viibimise kulud. Haigekassade liikmeid võetakse vastu ka nende eneste arvel. Koloonia viibimise päevaraha haigekassadele arvutatakse välja hooaja lõpul, jagades tõelised kulud koloonia veedetud päevadele. Iga haigekassa maksab oma liikmete ravimispäevade arvule langeva osa koloonia üldkulu-

dest. Mida rohkem on koloonia viibijaid, seda odavam tuleb üksik ravipäev.

Tartu üldhaigekassa juhatus loodab, et haigekassad Uderna suvekoloonia ravimise võimalust kasutavad ja sinna saadavad kosumist vajavaid kassa- ja perekonnaliikmeid.

Raudteel koloonia sõitjail on võimalus kasutada odavahinnalist puhkeajapiletit („R. T.“ nr. 20, 1938. a, art. 179).

Sõita tuleb Elva raudteejaama, kust kolooniale on viis kilomeetrit. Elvas on voorimehi ja üüriautosid alati saadaval. Mootorrongi kasutajad võivad sõita Uderna peatuskohani, kust kolooniale on umbes 1½ kilomeetrit; sõiduvahendeid nimetatud kohas pole.

Kolooniale minejail tuleb kaasa võtta vastav saatekiri ja arstlik tunnistus, pealeselle ihu- ja voodipesu, käterätt, mõned taskurätid, silmapesu-seep, hambahari ja -pulber ning muud asjad igapäevase isiklike nõuete kohaselt.

Postiaadress: Elva, Uderna asundus, Tartu üldhaigekassa Uderna suvekoloonia. Telefon: Elva 71.

Viljandi Ühishaigekassa

P. Paal.

Viljandi ühishaigekassa kuulub oma liikmete arvult vähemate kassade hulka, kuna tal oli aruandeaasta, s. o. 1937. a., algul 1419 ja aasta lõpul 1427 ja aasta keskmisena 1509 liiget. Kõige madalam liikmete seis oli kassal veebruarikuu algul, nimelt 1350 liiget, kõige kõrgem mai- ja juunikuus 1705 liikmega. Liikmete arvuline kõikumine on seletatav sellega, et sügise- ja talvekuudel töötav kassa alla kuuluvaist tööstusist need, mis töötavad kinnises ruumis või hoones, kuna kevade- ja suvekuudel seltsib neile hooajatöid, nagu Viljandi linna ehitustööd, mitmed turbarabad jne, ja samuti suurendatakse ka neil kuudel Viljandi aj. maavalitsuse teede-ehitustööde tööliste arvu. Viimase paari aasta käitise kassa alla tulek ja lahkumine liikvideerimiste puhul kassaliikmete arvus suuremaid kõikumisi pole toonud, kuna kõnsolevad käitised on kõik pisikäitised, kus töö on 1—4 töölisl.

Tulusid liikme- ja juuremaksude ja teiste vähemate tulude näol sai Viljandi ühishaigekassa aruandeaastal kokku kr. 30.577,72. Liikme- ja juuremaksu aluseks oli seejuures 1,5% või kokku 3% liikmete töötasudest. Maksud on laekunud haigekassale korrallikult, peale üksikute juhtumite, kus maksud tuli

sisse nõuda administratiivse sissenõudmise seaduses ettenähtud korras.

Neist tuludest kattis haigekassa kulutusi järgmiselt: liikmete abistamiseks haigusabirahade näol anti meestele kr. 7.086,27 ja naistele kr. 2.604,02, peale selle sünnitusabirahade näol naistele kr. 392,32 ning abirahadid meeste matmiseks kr. 321,60 ja naiste matmiseks kr. 63,60, seega maksis haigekassa üldse abirahadid kr. 10.467,81 või ümarguselt ¼ kogu laekunud tegevuskapit. sissetulekuist. Kuna haigusjuhtumeid oli töölt vabastamisega üldse 359 ja sellega viideti 8.882 päeva, siis haigekassale maksis iga haigus- ja sünnitusjuhtum keskmiselt kr. 28.—. Iga kassa haige sai abiraha keskmiselt iga haiguspäeva eest kr. 1,13. Perekonnaliikmete abistamiseks kulutas haigekassa kokku kr. 6.556,76, sellest kr. 750.— perekonnall. sünnitus- ja matmisabirahadeks. Perekonnaliikmete ravikulud arstide juures läksid kassale maksma kr. 1198,62, netokulud rohuabile kr. 2950,08 ja ravikulud haiglais kr. 953,95. Perekonnaliikmete arstivisiidid olid piiratud, kuna üheliikmelisele perekonnale anti 6 arstitähte aastas, ning mitmeliikmelisele perekonnale 12 visiiti aastas. Seejuures tähendab veel, et visiitide hulgast piisas, kuna lisa-

visiite tuli anda ainult paaril korral. Haigla-kuludest tasusid perekonnaliikmed ise aga 50%.

Valitsemiskuludeks tarvitas haigekassa aruandeaastal kr. 5.745,84 või $\frac{1}{3}$ tegevuskapitali tuludest. Tuleb tähendada, et kulutus oleks olnud vähem, kuid haigekassa tasus aruandeaastal võlguolevaid pensionikapitali makse, missugused erakorralised kulutused 1939. a. ära jäävad, kuna lõplikud võlguolevad maksud tasuti veel käesoleval aastal.

Valitsemiskuludest läks suurim summa palkadeks, nimelt kr. 3000.—. Palgasajaajad oli kassal aruandeaastal 4 ja nimelt: asjaajaja 140-kr. kuupalgaga, üks ametnik 95-kr. kuupalgaga, teenija 20-kr. kuupalgaga, kusjuures talle anti ka püri küte, korter ja valgustus, ja üks arstifähtede väljaandja Melleski klaasivabriku ametnike hulgas, kellele tasuti kr. 5.— kuus vabriku töötamise ajal. Palgad tõsteti praegusele tasemele aruandeaasta 1. veebr. alates.

Teisel kohal valitsemiskuludes seisavad kassateenijate kindlustuskulud ühes eespoolnimetatud vanade tasutud pensionikapitali võlgadega kr. 752,66 suuruses, kolmandal kohal kantselei- ja trüükikulud kr. 588,16, üür, küte ja valgustus kr. 514,23, juhatus ja revisjoni tasu kr. 350.— ja sõidu- ning päevarahad kr. 166,19. Sõidu- ja päevarahadest on tagasi saadud kr. 42,64, millega tegelik sõidu- ja päevarahade kulu oli kr. 123,55. Korteri üür laekus kassale, sest kassa asutused asuvad kassa omas majas. Erilisi kulutusi tegevuskapitali arvel ei olnud, peale juuremaksu kassaliikmete ravikapitali.

Abistamise normid kehtivad Viljandi ühishaigekassas alates 1935. a. ja neist oleksid tähtsaimad järgmised:

Abiraha tasutakse perekonnaga kassaliikmeile $\frac{2}{3}$ suuruses nende keskmisest päevapalgast ambulatoorsel ravil ja $\frac{1}{2}$ haiglaravil. Üksikuile ja neile, kellel kassas oli registreeritud ainult üks perekonnaliige, tasuti abiraha ambulat. ravil $\frac{1}{2}$ ja haiglaravil $\frac{1}{3}$ keskmisest teenistusest. Sünnitusabiraha makseti kodusel sünnitusel terve keskmine päevapalk ja haiglas sünnitusel $\frac{1}{2}$ keskmisest teenistusest. Abiraha makseti kõikide sepevade eest, kui haigus kestis kauem kui 6 päeva. Alla 7 päeva haigetele makseti abiraha alates 3-ast päevast ja selle 7 päeva hulka kuuluvad pühad ja pühapäevad arvati välja. Seda tehti põhjusel, et pühade puhul tekkis kassale alati haigeid erakordselt palju, kuna nüüd seda enam pole juhtunud.

Perekonna normides makseti matmisabiraha à kr. 25.— ja sündide puhul à kr. 20.—. Ravikapitaliks laekus kassale kr. 19.081,25

ja maksu aluseks oli 2% kassaliikmete teenistusest. Tegelikud kulud aga olid kr. 22.698,49, seega puudujääk kr. 3.608,96, mis kaeti tegevuskapitali arvel. Neist kuludest läks arstidele kr. 7.083,05, rohuabiks — kr. 7.208,86, haiglaile kr. 6.503,20, hammasteraviks kr. 1.325,05, kuna teised kulud olid kõik vähemad. Tuleb märkida, et arstiabi tarvitatakse liialdatult. Nimelt arstide poolt antud andmeil teevad 1500 haigekassa alla kuuvat Viljandis arstidele niisama palju visiite kui ülejäänud haigekassa alla mittekuluvat 10.000 Viljandi elanikku kokku. See on aga iseendast ebaloomulik nähtus, olgugi et kassa alla kuuluv kodanikkond on oma mitmesuguste elukutsete tõttu haigusi vastuvõtavam, kui selle juures arvestada ka nende viletsamaid toidu- jne. olusid. Nii suur see arsti- tarvitamise vahe teiste kodanikega võrreldes aga ei võiks olla, liiati ajal, kus ei olnud möllamas mingisuguseid taude

Raviasutusi pidas haigekassa ülal ühe, nimelt suu- ja hambahaiguste ambulatooriumi. See raviasutus rahaldas kassat täiesti ja võimaldas liikmeskonnale täiesti tasuta kõige parema hambaravi.

Ambulatooriumi ülalpidamine maksis 1937. a. kr. 1.553,40, missugusest summast langes palkadeks kr. 1045.—, rohtude ja materjalide arvele kr. 174,74 ja kunsthammaste peale kr. 333,66. Viimaseile tasusid proteeside saajad 50% juure.

Arstiabi on korraldatud täiesti vaba arstivaliku põhimõttel ja on sõlmitud vastav leping kõikide arstidega Viljandis ja maakonnas kollektiivlepingu kaudu Arstide Seltsiga. Samuti on kassal lepingud maksuta rohuabi andmiseks liimeile apteekidega ning leping Viljandi linna haiglagale. Ka teiste, väljaspool Viljandit asuvate, raviasutuste kasutamist on seni lubatud ja on tasutud ravihind neis vastavalt Viljandi haiglagale sõlmitud lepingu ravitariifidele. Ülikooli kliinikuis on aga ravi kohalikest kliinikuist lepinguist hoolimata odavam.

Vahekorrad arstidega on Viljandi haigekassal head, samuti kui ka asutustega, kellele haigekassal on ametialalisi kokkupuuteid.

Viljandi haigekassa peab tarviliseks loa saamist apteegi avamiseks, mille tõttu kindlasti oleks välditud ka puudujääk ravikapitalis, kuna kassa retseptuur võimaldab täiesti ka kinnise apteegi ülalpidamist.

Üldiselt oli aruandeaasta kassale halvem kui paar eelmist aastat, kuna tuld välja peaaegu ots-otsaga ja ülejääk tegevuskapitali näol oli ainult kr. 37,98 endiste 2.000—3.000-kr. ülejääkide vastu.

Võru-Petseri üldhaigekassa ülevaade

A. Ermel.

Kassaliikmeid oli aasta algul 1355; tuli juure aasta jooksul 8331, lahkus 8423 ja aasta lõpuks jäi 1263 kassaliiget. Liikmete arvu vähenemise põhjustena võiks nimetada tööliste arvu vähendamist mõnes käitises ja mõnede käitiste tegevuse lõpetamist.

Haigekassa aastane tulu: kindlustusmaksud kr. 54.003,29; muud tulud kr. 1.282,21. Kokku kr. 55.285,50.

Pidurdavaks põhjuseks maksude laekumisel oli lihtsalt maksmatajätmine ja mõnel üksikul juhtumil ka vanjamine.

Kassaliikmeile makseti aasta jooksul abirahadena kr. 6140,07; perekonnaliikmeile kr. 2901,69; valitsemise kulud olid kr. 8365,67 ehk 18,15% tuludest ja 15,13% kuludest.

Erakorralisi nähteid, mis kulu nõudsid, ei olnud. Haiguse abiraha normid kassaliikmeile, üksikuile kodus $\frac{1}{2}$, haiglas $\frac{1}{4}$, perekonnaga kodus $\frac{2}{3}$ ja haiglas $\frac{1}{3}$ keskmisest päevateenistusest. Stünnituse puhul kodus või haiglas $\frac{2}{3}$ ja surma puhul 10—15-kordne päevateenistus.

Ravimiskapitali arvel saadi tulusid: kindlustusmaksudest kr. 18.001,39; muud tulud kr. 133,75. Kokku kr. 18.135,14.

Kulutati kassaliikmete ravimisele kr. 29.224,95. Seega oli ülekulutus kr. 11.089,81 ehk 61,15%, kuigi möödunud aastal ei möllanud mingi taud. Nii suure ülekulutuse põhjuseks on peamiselt just ravimisega liialdamine kassaliikmete, iseäranis hooajatööliste poolt, kes niihästi töö olles kui ka töölt lahkudes tarvitavad haigekassat igal võimalikul viisil, olgugi et neid alati selleks ei sunni haigus.

Toimides sellaselt, laastavad säärased kassaliikmed haigekassat, kandes oma sendid, mis töölisel ja tema perekonnaliikmeile nende tõsiste haiguste puhul looksid tõhusa abistamise haigekassa poolt, kasutult laiali. Aruande aasta jooksul on kassa- ja perekonnaliikmed tarvitanud arstiabi 11.150 korral ja rohte 7237 retseptiga (möödunud aastal 6588 visiiti ja 4584 retsepti). Oli isegi teada töölisi, kes enne haigekassa liikmeks astumist on arsti juures käinud vaid äärmise häda sunnil, kuna tööle tülles hakatakse kohe ühe arsti juurest teise juure rändama ja iga arsti poolt väljakirjutatud rohte koju tooma, kus nendest, võib ütelda õigusega, 50% tarvitamata jääb. (Kassa- ja perekonnaliikmeile arstiabi andmiseks oli haigekassal lepinguvahekord 37 arstiga, 3 hambaarstiga, 2 ämmaemandaga, 1 masseerijaga, 11 haiglaga ja 20 apteegiga. Pealeselle said kassaosalised arstiabi haigekassa ja Petseri Maavalitsuse ambulatooriumides.

Maal elavad kassaliikmed saavad arsti juure minekuks vajalise arstimistähe käitise kontoriga või tööjuhatajalt, kuna Võrus ja Petseris elavad kassaliikmed saavad arstimistähed Võrus — haigekassa kantseleist ja Petseris — haigekassa Petseri esindajalt.

Arstirohu kulu maksavad kassaliikmed

apteegile ära ja esitavad siis haigekassale retsepti blanketi teise poole, millel on märgitud rohu hind ja millega nad haigekassast rohuraha kätte saavad. Perekonnaliikmed maksavad apteegis $\frac{1}{4}$ rohu hinnast, kuna haigekassa tasub perekonnaliikmele $\frac{3}{4}$ rohu hinnast.

Vahekord arstidega, raviasutustega ja apteekidega on olnud üldiselt hea.

Suure raskusena lasub seadusega haigekassa õlgadele pandud kinnitusühisuste arvel õnnetusjuhtumite haiguse abirahade väljamaksmine. Väga tihti jäetakse tähendatud asutuste poolt abirahad haigekassale tagasi maksmata. Nii tuli haigekassal möödunud aasta jooksul algatada 7 kohtuprotsessi, milledest rahuldati 3, rahuldamata jäeti 2 ja otsestamata 2. Kohtu kaudu abirahade tagasi nõudmine ei ole kerge, kuna nõudmistega peab esinema kinnitusühisuste asukohta järgi Tallinnas, mis on kuludega seotud. Ka jäeti haigekassale tagasi maksmata abiraha, mille välja arvestamiseks oli võetud maksetav norm päevas kr. 1.75,5 selle 0,5 sendist tulev summa 10 senti, kuna aga teada on, et Tallinna haigekassas arvestusmasinatega abiraha arvestamisel tihti arvestatakse abirahad kümnendike kuni mitmetuhandike sentidega ja need kinnitusühisuste poolt ka haigekassale tagasi maksetakse. Selles küsimuses oleks tarviline seaduseandlikul teel maksa panna määrus, et kinnitusühisused ise maksaksid õnnetusjuhtumi abirahad vigasaanule välja ja samuti kannaksid arstimise kulud õnnetusjuhtumite puhul, nagu seda tehakse haigekassa liikmeiks mitteolevatele, seda enam, et kinnitusühisused saavad ettevõttele otseteed oma kindlustusmaksud.

Praegune olukord, kus haigekassa paneb oma summad õnnetusjuhtumite abirahade alla kinni ega saa oma haiguskindlustusekohustusi kassaliikmete vastu täita, on iganenud ja eluvõoras.

Teine lahendus võiks olla see, et ühendatakse kinnitusühisused tulevaste kindlustuskassadega, kuna ei ole ju millegagi õigustatud nähtus, et kinnitusühisuste kätte on kogunenud ja kogunevad maksude näol liiga suured kindlustussummad, nagu seda võib jälgida nende aruandeist, kuna haigekassad ei saa täiel määral abistada kassaliikmeid ja nende perekonnaliikmeid.

Haigekassade tegevusest

Balti Puuvillavabriku haigekassa volinike

esimene korraline peakoosolek oli 28. aprillil 1938. a. ambulatooriumi ruumis kell 18 $\frac{1}{2}$.

Koosoleku avas juhatuse esimees V. Ado konstateerides, et koosolek on volinike arvult otsusevõimeline.

Koosoleku juhatajaks valiti Voldemar Ado, protokollijaks asjaajaja A. Kleius. Päevakorra muudatusi ei tehtud.

1937. a. aruanne, mis juhatuse poolt kokku seatud ja revisjonikomisjoni poolt läbi vaadatud ja milles arvete seis 31. det. 1937 oli tasakaalus Kr. 27.077,31, tegevuskapitali kulud ja tulud tasakaalus Kr. 52.267,99 ja tagavara-

kapitali saldo Kr. 25.562,07, otsustati kinnitada ühel häälel.

Ühel häälel võeti vastu lisaeelarve nr. 1 tasakaalus Kr. 22.537,56.

1) Juhatuse esimees selgitas peakoosolekule asjaolusid, mis on seoses k/liikmete arstimise ülevõtmisega haigekassa kätte, mille peale elavalt sõna võeti. Konkreetseid ettepanekuid ega ka otsuseid ei tehtud peale mõningate sooviavalduste korra kohta ambulatooriumis ja apteegis.

2) Juhatuse ettepanekul otsustati Vassili Lomtjevile haigekassa põhimääruste §§ 10, 11, 21, 22 ja 24 rikkumise pärast põhikirja § 22 alusel, samuti ka asjaolul, et Lomtjev haiguse ajal ettevõttelt täielise palga on kätte saanud, haiguse abiraha 6. dets. 37 — 15. veebr. 38 Kr. 780,64 mitte maksa.

3) Juhatuse ettepanekul otsustati dr. Aleksander Lane'le tema poolt esitatud haiguselehtede järgi haiguse abiraha aja eest 27. nov. 37—31. jaan. 38. a. Kr. 168,26 mitte maksa, sest ajal, mil talle oli välja antud haiguseleht, ta praktiseeris omal alal, võttes haigeid vastu ja käies nende juures kodus, mis tõendab, et tema haiguse tagajärjeks ei olnud töövõime kaotus, nagu see on ette nähtud T. T. S. § 309 kohaselt, pealeselle on dr. Lane ettevõttelt kuni 1. veebruarini 1938. a. saanud täielise palga.

4) Peakoosolek, läbi arutanud Filaret Prussakovi kaebuse haigekassa juhatus otsuse peale 7. apr. 38. a., mille järele juhatus keeldub Prussakovile välja maksmast haiguse abiraha aja eest 4. jaan. — 28. veebr. s. a. Kr. 213,90, leidis, et juhatus on õigesti talitanud, sest Prussakov on ettevõttelt selle aja eest täielise palga kätte saanud, ja otsustas juhatus otsuse 7. apr. 38. a. Prussakovi asjas kinnitada.

5) Protokollile volitati alla kirjutama: Johannes Laidro, Meinhard Pöder ja Feliks Roster.

Koosolek, millest võttis osa 32 voliniku, lõppes kell 21.

Balti Puuvillavabriku haigekassa 1937. aasta aruanne.

Tegevuskapital.

Sissetulek:

Saldo	Kr.	1.761,29
Liikme- ja juuremaks	„	45.235,34
Hinnaalandused ja juuremaksud „	„	1.068,60
Hoiusummade % %	„	702,76
Tagavarakapitalist võetud	„	3.500,—

Kokku Kr. 52.267,99

Väljaminek:

Kassaliikmeile:

Haiguseabirahad meestele (267 juutu, 3367 päeva)	Kr.	7.380,23
Haiguseabirahad naistele (888 juutu, 15.386 päeva)	„	18.490,14
Sünnitusabirahad (28 juutu)	„	1.836,18
Matuseraha: meestele (5 juutu)	„	475,20
„ naistele (3 juutu)	„	188,70
	Kr.	28.370,45

Perekonnaliikmeile:

Ühekordne toetus sünnituse puhul (13 juutu)	Kr.	130,—
Matuseraha (9 juutu)	„	405,—
	Kr.	535,—

Arstide tasu	Kr.	2.294,55
Ambulatooriumi kulu	„	1.225,70
Hammaste ravi	„	900,75
Arstirohud	„	3.989,05
Haiglad ja sanatooriumid	„	3.153,25
Muud	„	1.262,60
	Kr.	12.825,90

Valitsemise kulud:

Palgad	Kr.	2.883,50
Juhatus ja rev.-komisj. tasu	„	779,50
Üür, küte ja valgustus	„	715,—
Kantselei- ja trükikulud	„	305,79
Muud	„	976,91
	Kr.	5.660,70

Varade soetamine	Kr.	614,45
Haigekassade Liidu liikmemaks „	„	200,88
5% tagavarakapitali	„	2.261,76
Eelmise aasta ülejääk	„	1.761,29
Saldo	„	37,56

Kr. 4.875,94

Kokku Kr. 52.267,99

31. detsembriks 1937. a. oli:

Raha kassas	Kr.	134,84
Raha pankades	„	25.217,32
Vallasvara väärtus	„	1.447,78
Võlgu saada	„	277,37

Kokku Kr. 27.077,31

Balti Puuvillavabriku haigekassa juhatus koosseis:

Esimees V. Ado, abiesimees K. Soosaar, juhatus liikmed: H. Volter, A. Luige ja E. Mölder.

Revisjonikomisjon: Esimees R. Vaine, kirjatömetaja M. Ondre, F. Vaino, A. Birnbaum ja J. Kallaste.

Asjaajaja A. Kleius, ametnik pr. A. Oinas.

Arstlik personaal: Sisehaiguse alal dr. Kerner ja dr. O. Vender; naiste haigused — dr. Veltman, hambaarst dr. Vendre, kurgu- ja ninahaigused — dr. Hunnius.

Apteek: Proviisor Hagemann, proviisori abi L. Panksepp, velsker Kuusk, õde pr. N. Rimmel, koristaja Kiiver.

Arstlik personaal on täienenud nelja inimese võrra, arvates 1. aprillist 1938. a., seetõttu, et haigekassa võttis kassaliikmete ravimise enda kätte. Võeti juure kaks sisehaiguste arsti, hambaarst, velsker ja apteeki vanem assistent. Lisaks on haigekassal veel lepingud mitmete erialaarstidega ja röntgenisabinetiga jne.

Tartu üldhaigekassa volinike korraline peakoosolek

peeti 24. aprillil kell 10 hommikul. Peakoosolekule oli ilmunud 85 volinikku 113-st olemasolevast volinikust.

1. Peakoosoleku avas juhatus esimees M. Toom. Peakoosoleku juhatajaks valiti M. Toom ja O. Koplus. Protokollisid asjaajaja K. Lukk ja ametnik A. Vuhka.

2. Teadaannete all kanti ette, et kindlustusnõukogu üldkoosolek on 11. aprillil 1938. a. annud seletuse haigekassa põhikirja § 68 ja § 75 tõlgitsemise kohta, mis käsitlevad valimiste ja hääletuste häälteenamust. Selle järgi juhtumeil, kui peakoosolekul on jäänud mõned osavõtjad erapooletuks, võetakse häälte lugemisel arvesse ainult tegelikult antud häälte arv. Liithäälteenamuse puhul loetakse ettepanek vastuvõetuks, kui selle poolt antud häälte arv on suurem vastuantud häälte arvust; kahest ettepanekust loetakse vastu võetuks see, mis on omandanud rohkem poolthääli. Juhatus liikmete valimisel loetakse juhatus liige valituks, kui ta on saanud rohkem hääli kui teised kandidaadid, sõltumata tema poolt antud häältearvu suhtest hääletajate üldarvule.

3. Haigekassa 1937. a. tegevuse ja kasaruanne kinnitati juhatus poolt esitatud kujul.

Aruandest nähtub, et haigekassa on käinud tõusuteed, kuna liikmete arv, rahalised läbikäigud ja haigekassa omakapitalid on tõusnud.

4. Juhatus liikmete ja nende asemike arvu kindlaksmääramine, nende valimine ja tasu küsimuse otsustamine.

Peakoosolek otsustas: 1) juhatus liikmeile tasu maksa senises suuruses; 2) valida seitse juhatus liiget ja seitse asemikku.

Salajasel hääletusel valiti juhatus liikmeiks: Oskar Koplus, Mihkel Toom, Aleksander Assor, Aleksander Erdmann, Evald Kaiv, Arnold Laane ja Eduard Paide.

Juhatus liikmete asemikeks valiti: E. Haraste, E. Saar, H. Lang, O. Lõhmus, O. Hirsch, F. Köva ja E. Tamimäe.

5. Haigekassa määruste muutmise ja täiendamise.

Määrusi muudeti haiguserahade arvestamise ja hammasteravi ulatuse osas, milliste muutustega fikseeriti juba olemasolev olukord. — Abiõiguslike poolt apteegile antava rohupudeli hinnaks määrati kümme senti, milline summa tuleb abiõiguslikul tasuda, kui tal apteegile rohupudelit anda ei ole. Pealeselle määrati, et neil juhtudel, kui kassaliige tervenemise järele haiguslehte üle kolme päeva põhjusega enda käes peab ja haigekontrollõr seetõttu asjata kontrollkäike on teinud, siis maksab kassaliige iga sellase asjata kontrollkäigu eest 25 senti haigekassale.

6. Haigekassa 25-aastase tegevuse tähistamise küsimus.

Juhatus kandis ette, et esimene haigekassa põhikirja on kinnitatud 30. novembril 1913. aastal vana kalendri järgi. Järelikult tähtub käesoleval aastal 25 aastat haigekassa asutamisest, mida tuleks tähistada.

Juhatus pani ette sel puhul korraldada aktus ja välja anda album 25-aastase tegevuse kohta.

Peakoosolek võttis juhatus ettepaneku ühel häälel vastu.

7. Revisjonikomisjoni liikmete ja nende asemike arvu kindlaksmääramine, nende valimine ja tasuküsimuse otsustamine.

Peakoosolek otsustas: 1) valida kolm revisjonikomisjoni liiget ja kolm asemikku; 2) revisjonikomisjonile tasu maksa senises suuruses.

Salajasel hääletusel valiti revisjonikomisjoni liikmeiks Georg Lind, Samuel Lepson ja Evald Roorand.

Revisjonikomisjoni liikmete asemikeks valiti K. Mets, A. Taim ja R. Mutson.

8. Kassaliikmete kaebused juhatus otsuse vastu.

Endine kassaliige H. K. esines kaebusega juhatus otsuse vastu temale haiguseraha maksmatajätmise pärast. Peakoosolek otsustas kaebuse jätta tagajärjeta.

9. Kassaliikme O. R. palve võtta tema abikaasa kliinilise ravi kulud haigekassa kanda määruste ettenähtud suuruses.

Ettekantud asjaoludest selgus, et kliinikus ravimisel viibimise ajaks polnud veel möödunud kaht kuud perekonnaliikmete nimekirja kandmisest. Peakoosolek otsustas palve jätta tagajärjeta.

10. Peakoosolekul algatatud küsimused.

Volinike poolt tehti rida soovivaaldusi, ja nimelt: 1) maksetagu haigusraha esimesest haiguspäevast alates, mida maksetakse kolmandast päevast alates; 2) antagu vastsündinud perekonnaliikmele esimese eluaasta jooksva arstimistähti piiramata arvul; 3) tasutagu kliiniku-kulud sünnituse puhul täies suuruses, millest nüüd jääb 10% ravialuse

enese kanda; 4) võetagu määrustesse ühe-
kordse sünnitusraha maksmise kohustus;
5) puudutati hambaarstimiskabinetti ja haige-
kassa kantseleid puutuvaid küsimusi.

Peakosolek oli asjalik, rahulik ja üks-
meelne.

K. L.

Narva üldine haigekassa

Narva üldise haigekassa juhatus: esimees
Al. Mägi, abiesimees V. Kopli ja A. Tidblom,
juhatusel liikmed: A. Helder, H. Lill, A. Trei,
Joh. Karrus.

Revisjonikomisjon: esimees K. Kallas, liik-
med: A. Klage, K. Mägi, A. Kullerma, A.
Levo.

Peakantselei koosseis: asjaajaja-pearaa-
matupidaja E. Keskpaiik, laekur V. Murre,
raamatupidaja J. Peterson, arveametnik Ma-
rie Räga, statistik Ed. Sepp ja kantselei-
ametnik Aino Kukemeln, usaldusarst Aleks.
Strisch.

Apteegiteenijad: apteegi juhataja prov.
Kr. Sulg, rohuteaduse kandidaat Harry Mäo-
ma, assistendid Ella Pere ja G. Niit, apteegi
praktikandid Ingeborg Nadporoškaja ja Age
Malts, müüja Sofia Waldmann, kassapidaja
Zinaida Mägi, teenijad Augustine Trankman
ja Antonina Novikov.

Kohtla ambulatoorium: juhataja dr. H.
Lasberg, velsker Ed. Vissak, teenija Meeta
Mägin.

Tüksamäe ambulatoorium: juhataja dr. Al.
Luig, arst dr. M. Šamardin, hambaarst Lin-
da Schmidt, sanitar Nik. Soosaar, teenija-
koristaja Glafira Borodnov.

Viivikonnas: velsker Nik. Smolentsev.

Kiviõli ambulatoorium: juhataja dr. E.
Fabricius, arst dr. G. Maak, dr. A. Doilov,
hambaarst Helene Taever, apteegi assistent
Elfrosina Leht, apteegi praktikant Olga
Soldatov, õde-ämmaemand Johanna Kaselo,
õde Alide Sepp, arveametnik Harald Helmet,
kantseleiametnik Rudolf Kaselo, kütja-maja-
hoidija Joh. Janson, teenija Ida Annus, tee-
nija Adele Kütt.

Narva üldhaigekassa ambulatoorium: ju-
hataja dr. Al. Strisch, arstid: dr. G. Mi-
helson, dr. G. Levitsky, dr. K. Antropov, dr. V.
Reier, dr. V. Jakovlev, dr. Vl. Lebedev, dr. A.
Erikson, dr. E. Lekstein, dr. A. Väisänen,
dr. S. Kisilbach, hambaarst L. Bašis, ham-
baarst Salme Lasimer, õde E. Verther, tee-
nija Anast. Steinman ja Anna Toomemägi.

Sotsiaalkindlustus

„Ühisoma“ (tahab võidelda tööõnnetus-
tega.

Tööõnnetuste kindlustusühingu „Ühis-
oma“ viimasel esindajatekogu koosolekul kin-
nitati 1937. a. tulude- ja kuludearuanne tasa-

kaalus 200.679,98 kr. ning äriseis aasta lõpuks
450.267,98 kr. Aruandeaasta oli lõppenud ra-
huldavate tulemustega.

Eelarve võeti vastu 197.500 kr. tasakaal-
us. Eelarvest nähtub, et tööõnnetuste välti-
misele tahetakse pühendada senisest suure-
mat tähelepanu.

Emade kindlustamise seadus Argentiinas
hakkas kehtima 10. sept. 1936. a. 1937. a. oli
kindlustatud 80.000 ema. Emad saavad raha-
list toetust ja arstiabi.

Tiisikuse vastu kindlustamine Itaalias aru-
neb. Seadus anti 1936. a. Kindlustatud on
isikud 15—65 a. vanaduses, umbes 7 milj. ini-
mest. Tiisikushaiged saavad ravi ja toetust.

Haiguskindlustus on ka Liibüas teostatud.
Kindlustatud on tööstuse- ja käsitöölised.

Vabatahtlik haiguskindlustus on Palesti-
nas — juutidest töövõtjate liidu juures.

Sotsiaalkindlustusest Eestis ootavad järe-
vanaduse ja töövõimetuse vastu, leskede ja
vaestelaste kindlustamine, õnnetus- ja haigus-
kindlustuse laiendamine, kutseühingute vas-
tu kindlustamine, tiisikuse vastu ja liiklemis-
õnnetuste vastu kindlustamine. Et tööpuuduse
vastu kindlustamist teostada, tuleb vastav
fond luua juba aastaid enne kriisiaega.

Artistide (kabareede, teatrite, kohvikute
jne.) kindlustamist teostatakse Saksamaal.

Tööaeg

Tööaeg Saksamaal tikub ulatuma üle 8
tunni päevas. Nii töötatakse söekaevandustes
9 tundi ja masinatööstuses 8 t. 25 min. päe-
vas.

Põllutööliste tööaeg Eestis pikeneb, kui
eelnõu, mis arutusel riigikogus, seaduseks saab.
Praegu on öine puhkeaeg kõige pikemal
tööajal 9 tundi, seda ööpuhkeaga tahetakse
vähendada.

40-tunniline tööaeg on maksma pandud
Austraalias mitmes osariigis ja mitmel tööalal.

Palgalist puhkeaga Belgias antakse töölis-
tele, kes 5 a. teeninud — 7, vastavalt teenis-
tusaastatega pikeneb palgaline puhkus 9 päe-
vani.

42-tunniline tööaeg on Belgias.

Palgaline puhkeaeg Saksamaal kestab kuni
18 tööpäeva.

40-tunnilise tööaegala elluviimine Prant-
susmaal jätkub.

Itaalias maksetakse töötasu ka 4 riikliku
püha eest, kus tööd ei tehta.

Tööpuudus

Tööstuse kohta käivad andmed näitavad paljudes riikides jällegi tööpuuduse kasvamist. Töötuid oli 100 tööliste kohta:

	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Austraalias	29,0	25,1	20,5	16,5	12,2	9,3
Belgias	39,7	34,2	36,2	30,7	23,4	21,3
Daanis	31,7	28,8	22,1	19,7	19,3	21,9
Saksamaal	30,1	25,8	14,5	11,6	8,1	4,5
Britis	22,1	19,9	16,7	15,5	13,1	10,9
Jaapanis	6,8	5,6	5,0	4,6	4,3	3,7
Kanadas	22,0	22,3	18,2	15,4	13,2	10,8
Hollandis	29,5	31,0	32,1	36,3	36,3	29,2
Norras	30,8	33,4	30,7	25,3	18,8	20,0
Austrias	26,1	29,0	26,3	23,4	22,9	20,4
Poolas	11,8	11,9	16,3	16,7	15,6	14,6
Rootsis	22,8	23,7	18,9	16,1	13,6	11,6
Šveitsis	21,3	19,3	15,9	17,7	18,5	12,5
Tšehho-slovakkias	13,5	16,9	17,4	15,9	13,1	8,8
P.-Ameerika Ühendriik.	23,8	24,3	20,9	18,5	13,3	10,5

Tänavu on märgata tunduvalt töötute arvude tõusu. Ülaltoodud arvud on ametlike ja lähevad tegelikult lahku, eriti niisugustes riikides nagu Saksamaa, Austria ja Poola.

Kauplusteenijaid on Pariisis vallandatud viimaste kuude jooksul üle 3500. Osalt on vallandamine ette võetud hirmutamiseks, kuna suuremate äride teenijad nõudsid tööolude parandamist. Nõudmine anti vahekohtu aru-tada.

Tervishoid

Raudtee tervishoiu ja esmaabi määrus on avaldatud „R. Teatajas“ nr. 47 — 1938. a. Raudteel juhtunud õnnetuste, vigastuste ja äkiliste haigestumiste korraldusel kutsutakse raudtee teenijaskonna poolt esmaabi andma lähim kättesaadav arst, viimase puudumisel — mõni teine tervishoiupersonaali hulka kuuluv isik (õde, velsker). Nende mitteleidmisel an-navad esimest abi: rongides — rongijuhid ja konduktorid, jaamades — jaamaülemad, jaama-korraldajad ja muud ametnikud, kes selleks saanud vajalise ettevalmistuse. Raske-mal juhtudel on raudteeteenijad kohustatud korraldama arstiabi vajava isiku saatmise lähemasse raudtee ambulatooriumi või raviasu-tusse. Suuremate õnnetuste puhul tuleb astuda samme vajalise arsti ja muu tervishoiu-personaali kohalekutsumiseks ning tarbe korral abirongi kohalenõudmiseks.

Seadus käsitleb ka lähemalt haigete ja sur-nukehade vedu raudteel ning toob tervishoiu-eeskirju jaamade ja vagunite, muuseumis ka jaama juukselõikamisärde kohta.

Mitmesugust

Vabamüügiapteekide tegevus kasvab.

Sotsiaalministeeriumi farmaatsia inspek-tuuris on valminud kokkuvõtted vabamüügi apteekide tegevuse kohta 1937. a. Nagu sel-lest nähtub, näitab vabamüügi apteekide tegevus tõusu nii tööhulgalt kui ka läbikäigu suuruselt, ületades 1937. a. lõpuks isegi 1930. kõrgseisu aasta. Aasta kestel tegutses meil üle riigi üldse 211 vabamüügi apteeki, millistest aasta kestel väljastati ravimeid 1.424.980 retsepti järele (1936. a. 1.341.202 rets.) kokku 1.961.833 kr. väärtuses. Käsimüügi läbikäik kõigis apteekides kokku tõusis 1.713.077 kroonile (1936. a. 1.535.433 kr.). Seega tõusis vabamüügi apteekide koguläbikäik 1937. a. 3.674.910 kroonile (1936. a. 3.278.690 kr.).

Retseptuuris valmistatud keskmiseks ravi-mi hinnaks 1937. a. on olnud 137,6 senti, mis on suurem 1936. a. keskmisest hinnast 7,7 senti võrra.

Apteekides töötas 1937. a. kokku 289 ro-huteadlast ja rohuteaduse kandidaati, 213 apteegiassistenti ja 148 apteegipraktikanti. Ük-sitöötavaid apteekreid oli sellel aastal 69 ja ainult ühe praktikandiga töötavaid 26. Läbi-käikude suuruselt oli apteekidest endiselt esi-mesel kohal Tallinna Ühishaigekassa apteek, millest väljastati ravimeid kokku 226.782 retsepti järele 354.618 kr. väärtuses. Koos käsi-müügiga tõusis selle apteegi läbikäik 522.678 kroonile. Suuruselt järgmine apteek on Tal-linna linna I apteek, kust ravimeid väljastati 114.587 retsepti järele 159.233 krooni väärtu-ses, kuna üldläbikäik koos käsimüügiga sel-les apteegis tõusis 278.656 kroonile. Maa apteekidest osutub retseptide arvult suuremaks Kunda apteek, kust ravimeid väljastati 14.342 retsepti järele. Temale järgneb Kohtla-Järve apteek 11.871 retseptiga, siis Kehra 8513 retsept., Kilingi-Nõmme 7963 rets., Märjamaa — 7932 rets. ja Antsla 7390 retseptiga. Kõige väiksemateks apteekidest osutuvad Tuhalaane apteek 217 rets., Viru-Jakobi — 285 rets., Satserinna — 391, Saare — 441 ja Leebiku 470 retseptiga.

„Uus Eesti“.

Rahvusvahelises ametühingute liidus 20 miljonit liiget.

Maikuu Osloos peetud rahvusvahelise ametühingute liidu nõukogu koosolekul oli esindatud ligi 20 miljonit töelist 26 eri riigist Euroopas ja väljaspool Euroopat. Möödunud aasta keskpaigu tõusis R. A. L. liikmete arv 19.425.568-ni. Kutseühingulise tegevusvabaduse hävitamisega Saksamaal, Itaalias ja Austrias kaotas R. A. L. enam kui 5½ miljonit liiget. Möödunud aasta jooksul on liikmete arv aga kasvanud ligi 6½ mil-jonit. Eriti tugeva juurekasvu tõi P.-Am. Ühendriikides A. F. of L. liitumine üle 3 miljoni liikmega. Liikmete tugevat juure-

kasvu on märgata kõigi tugevate ja vanade kutseühinguliste traditsioonidega maades, mis näitab, et käesoleval korral on ületatud eelmise majandusliku kõrgseisu tões 1929. a., millal R. A. L. liikmete arv tõusis 13.730.326-ni, kuid sellest arvust langes siis Saksamaale ja Austriale kokku 6,1 miljonit.

Hollandis vabaametiühingud kõige tugevamad.

Hollandi vabaametiühingute keskliidu viimase kolme aasta tegevusaruande järgi selgus, et vabaametiühinguline keskliit on Hollandis tugevaim, koondades enda ümber aasta vahetusel 296.001 liiget, kes maksid aastas 214.508 hollandi guldnat liikmemaksu keskliidule. Peale vabaametiühingute leidub Hollandis rooma katoliiklike ametiühingute keskorganisatsioon 173.506 liikmega, protestantlik ametiühingute keskliit 111.486 liikmega, erapooletu organisatsioon 45.164 liikmega, anarhistlik tööliste sekretariaat 11.419 liikmega, anarhosündikalistlik liit 1875 ja vanakato-

liklik organisatsioon 600 liikmega. Vabaametiühingute liikmete arv moodustab 46,2% kõigist ametiühinguliselt organiseeritud töölisist. Kokku tasusid vabaametiühingulisse keskliitu kuuluvate organisatsioonide liikmed 1936. a. 8,2 miljonit guldnat liikmemaksu.

Põhja-Ameerika Ühendriikides oli kirjaoskamatuid 1930. a. — 4,25 miljonit inimest, nüüd on see arv vähenenud 3 miljonini.

Sundtööle Austrias pannakse juudid ja teised elanikud, kes areteeritakse. Viimastel nädalatel ulatub areteeritute arv üle 4000. Nende elanike vangistamiseks ja sundtööle paigutamiseks puuduvad seaduslikud alused.

Mitmesugused küsimused. Kassaos. Leida Luubi ja Anna Nikolajevi ühise palve arutamisel maksa neile haigusabiraha aja eest 10.—18. II 38. a. haiglas haigete rinnalastega viibimisel, võeti ühel häälel vastu juhatuse ettepanek, anda neile kummalegi toetusena kr. 15.—, sest et haigusabiraha saamise õigust neil ei ole.

L. Johanson

SOTSIAALKINDLUSTUS

Hind 10 senti

Eesti Haigekassade Liit, Tallinn, Toompuiestee 17-a.

SISU: 1) Uni rooli taga — A. K. 2) Haigekassade päevaküsimusi — K. Lukk. 3) Äride ja kontorite töökorralduse seadus — I. Rebane. 4) Rahvusvaheliselt töökonverentsilt — L. Johanson. 5) Tööliste korteriolude parandamise vajadusest — J. Mihkelson. 6) Maatööliste sotsiaalpoliitilisi nõudeid. 7) Uderna suvekoolonia. 8) Viljandi ühishaigekassa — P. Paal. 9) Võru-Petseri ühishaigekassa ülevaade — A. Ermel. 10) Haigekassade tegevusest. 11) Sotsiaalkindlustus. 12) Mitmesugust. 12) Tööaeg. 13) Tööpuudus. 14) Tervishoid. 15) Mitmesugust.

Vastutav toimetaja Karl Lukk. Tegev toimetaja L. Johanson. Väljaandja Eesti Haigekassade Liit.

Ilumumise aeg 16. juunil 1938. a.

Iga haigekassa liige lugegu „Tööd ja Tervist“.

Kõik haigekassade tegelased levitagu „Tööd ja Tervist“.

„TÖÖ JA TERVIS“

SOTSIAALPOLIITILINE KUUKIRI

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA
TEGEV TOIMETAJA L. JOHANSON. VASTUTAV TOIMETAJA K. LUKK.

ILMUB 1 KORD KUUS.

Tellimise hind postiga:
Aastas 150 senti
6 kuu peale 75 „
3 kuu peale 40 „
Välismaale aastas . . 200 „
Üksiknumber 15 senti.

Kuulutuste hind:
1 lhk. Kr. 50.—
1/2 „ „ 25.—
1/4 „ „ 12.50
1/8 „ „ 7.25
Teksti ees 50% kallim.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ilma saatemaksuta.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Toompüestee 17-a—13. Telefon 448-35.

„TÖÖ JA TERVISE“

varematest aastakäikudest on veel saada:

1925. a. — brošeeritud	Hind	80 senti
1926. a. — brošeeritud	„	1.— „
1927. a. — brošeeritud	„	1.25 „
1928. a. — brošeeritud	„	1.— „
1929. a. — brošeeritud	„	1.25 „
1930. a. — brošeeritud	„	1.— „
1931. a. — brošeeritud	„	1.50 „
1932. a. — brošeeritud	„	1.50 „
1933. a. — brošeeritud	„	1.50 „
1934. a. — brošeeritud	„	1.50 „
1935. a. — brošeeritud	„	1.50 „
1936. a. — ei ole enam		
1937. a. — köidetult	„	2.— „

Haigekassadele saadetakse 1925.—1932. aastakäigud
50-sendilise hinnaalandusega.

Tarvilik käsiraamat igale haigekassa liikmele,
eriti aga igale volnikule ja haigekassa tegela-
sele.

O. Vahtra, III jsk. töökaitse abiinspektor

„Töölise haiguse vastu kindlustamise seadus“

(Tööstusliku töö seaduse III peatükk)

Ühes seletustega ja temas viidatud sea-
dustega. Raamat sisaldab peale seaduse
ka kinnituskogu ja riigikohtu seletusi
ning on tarviliseks käsiraamatuks igale
töösturile ja töölisele, eriti aga haigekassa
tegelastele ja osalistele.

Hind 1 kroon, haigekassadele 25 senti.

EESTI HAIGEKASSADE LIIT, Tallinn, Toompüestee 17-a.